

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Rizika předvolebních průzkumů
Barbora Táborská

Bakalářská práce
2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora TÁBORSKÁ**
Osobní číslo: **E08838**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management ochrany podniku a společnosti**
Název tématu: **Rizika volebních průzkumů**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomiky a managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod a cíl práce.

1. Skupinové volební systémy veřejné správy.
2. Volby v České republice.
3. Analýza voleb v České republice.
4. Návrhy a doporučení

Závěr

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

KREJČÍ, Oskar. Nová kniha o volbách. 1. vyd. Praha : Professional Publishing, 2006. 481 s. ISBN 80-86946-01-0(váz.).

LEBEDA, Tomáš. Volební systémy poměrného zastoupení : mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2008. 160 s. ISBN 978-80-246-1523-3(brož.).

MUSIL, Martin. Veřejná ekonomie. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2006. 118 s. ISBN 80-245-1048-0(brož.).

SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; NORDHAUS, William D. Economics. 18th ed. New York : McGraw-Hill, 2005. 776 s. ISBN 0-07-123932-4(pbk.).

ŠARADÍN, Pavel. Evropské volby v postkomunistických zemích. Vyd. 1. V Olomouci : Periplum, c2007. 183 s. ISBN 978-80-86624-32-7(brož.).

ŠARADÍN, Pavel. Politické kampaně, volby a politický marketing. Vyd. 1. V Olomouci : Periplum, 2007. 142 s. ISBN 978-80-86624-36-5(brož.).

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Radim Roudný, CSc.**
Ústav ekonomiky a managementu

Datum zadání bakalářské práce: **1. března 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2011**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. března 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem použila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 13. 04. 2011

Barbora Táborská

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala doc. Ing. Radimu Roudnému, CSc., vedoucímu bakalářské práce, za jeho nekonečnou trpělivost, odborné vedení a podporu při zpracování této bakalářské práce.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se v první části zabývá problematikou volebních systémů a je zde také popsán volební systém České republiky. Ve druhé části zkoumá, zda předvolební průzkumy voleb do Poslanecké sněmovny České republiky, jsou schopny předpovědět výsledek voleb.

KLÍČOVÁ SLOVA

Volební systém, preferenční hlasování, bezpreferenční hlasování, většinový volební systém, systém poměrného zastoupení, prostá většina, absolutní většina, pravidlo přenosného hlasu, pravidlo vícenásobného hlasu, Condorcetův princip.

TITLE

Risks of election surveys

ANNOTATION

The bachelor thesis in the first part deals electoral systems and there is also described electoral system of Czech Republic. In the second part is examined, if election surveys of election to Chamber of Deputies Czech Republic, are able to predict the outcome of election.

KEYWORD

Electoral system, preference vote, without preference vote, majority electoral system, proportional representation system, majority, absolute majority, transferable vote rule, multi-rule vote, Condorcet principle.

Obsah

Úvod.....	- 11 -
1 Skupinové volební systémy veřejné správy	- 13 -
1.1 Teorie společenského výběru.....	- 13 -
1.1.1 Bezpreferenční hlasování	- 14 -
1.1.2 Preferenční hlasování	- 15 -
1.2 Volební systémy.....	- 16 -
1.3 Většinový volební systém (Plurality – Majority system)	- 17 -
1.3.1 Systém relativní většiny	- 17 -
1.3.2 Systém absolutní většiny (Majority system)	- 18 -
1.4 Systém poměrného zastoupení (Proportional Representation Systems).....	- 18 -
1.4.1 Systém kandidátní listiny	- 18 -
1.4.2 Systém jednoho přenosného hlasu (STV – Single Transferable Vote)	- 20 -
1.5 Volby do Poslanecké sněmovny České republiky	- 20 -
2 Česká republika	- 23 -
2.1 Obecné údaje.....	- 23 -
2.2 Předvolební průzkumy 2006	- 23 -
2.2.1 Popis agentur	- 24 -
2.2.2 CVVM	- 26 -
2.2.3 STEM	- 28 -
2.2.4 FACTUM	- 29 -
2.3 Výsledky voleb 2006	- 30 -
2.4 Předvolební průzkumy 2010	- 32 -
2.4.1 CVVM	- 32 -
2.4.2 STEM	- 39 -
2.4.3 MEDIAN	- 45 -
2.5 Výsledky voleb 2010	- 51 -
2.5.1 Regresní analýza.....	- 55 -

3 Porovnání voleb 2006 a 2010	- 57 -
3.1 Průměr odchylek výsledků voleb od preferencí.....	- 58 -
3.1.1 Rok 2006	- 58 -
3.1.2 Rok 2010	- 59 -
Závěr	- 61 -
Zdroje:	- 63 -

Seznam tabulek, grafů a vzorců

Tabulka 2.2.2-1	- 27 -
Tabulka 2.2.3-1	- 28 -
Tabulka 2.2.4-1	- 30 -
Tabulka 2.3-1	- 31 -
Tabulka 2.4.1-1	- 34 -
Tabulka 2.4.2-1	- 40 -
Tabulka 2.4.3-1	- 47 -
Tabulka 2.5-1	- 52 -
Tabulka 3.1.1-1	- 59 -
Tabulka 3.1.2-1	- 60 -
Graf 2.2.2-1	- 27 -
Graf 2.2.3-1	- 29 -
Graf 2.2.4-1	- 30 -
Graf 2.3-1	- 32 -
Graf 2.4.1-1	- 34 -
Graf 2.4.2-1	- 41 -
Graf 2.4.3-1	- 47 -
Graf 2.5-1	- 53 -
Graf 2.5.1-1	- 55 -
Graf 2.5.1-3	- 56 -
Graf 2.5.1-2	- 56 -
Graf 2.5.1-1	- 57 -
Vzorec 1.4.1.1-1	-17-

Seznam použitých zkratk

CVVM	Centrum pro výzkum veřejného míně
ČNTS	Česká nezávislá televizní společnost
ČR	Česká republika
ČRO	Český rozhlas
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČT	Česká televize
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
LN	Lidové noviny
MMR	Ministerstvo místního rozvoje
MO	Ministerstvo obrany
MPSV	Ministerstvo práce a sociální věcí
MŠ	Ministerstvo školství
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
ODS	Občanská demokratická strana
STEM	Středisko empirických výzkumů
SZ	Strana zelených
VV	Věci veřejné

Úvod

Česká republika je demokratickým státem, jehož moc je dělena na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Zákonodárná moc náleží Parlamentu České republiky, výkonnou moc vykonává prezident republiky a moc soudní vykonávají nezávislé soudy jménem republiky. Demokracie vychází z původního významu slova „demokracie“, což znamená vláda nebo moc lidu. Vláda lidu znamená, že lid hlasování určuje strany či osoby k řízení země.

Důvodem výběru tohoto tématu byla nestabilní politická situace v České republice a otázka zda opravdu má smysl pro politické strany pořádání nákladných politických kampaní.

Tímto se dostávám k tématu mé práce a tím jsou „Rizika předvolebních průzkumů“. Budu zkoumat zda předvolební průzkumy prováděné před volbami jsou schopny určit, jak dopadnou volby do Poslanecké sněmovny České republiky. Průzkumy provádějí různé agentury, vybrala jsem si CVVM, STEM, FACTUM, MEDIAN. Jejich výsledky v průzkumech budu srovnávat mezi sebou, a zároveň z výsledkem voleb v roce 2006 a 2010. Porovnání výsledků voleb 2010 a předvolebních průzkumů, v tomtéž roce, bude rozsáhlejší, protože z hlediska času je rok 2010 aktuálnější. Dalším důvodem je, že tato práce by byla příliš rozsáhlá, kdybych provedla stejně detailní zkoumání i pro rok 2006.

V první kapitole se budu zabývat teorií volebních systémů, kde bude uvedeno, jak se dělí volební systémy a jakými způsoby se rozhoduje při volbě kandidátů ve volbách. Na závěr této kapitoly bude lehce popsán postup voleb do Poslanecké sněmovny České republiky.

V další části práce budou uvedeny obecné údaje o ČR a pár základní informací o agenturách, ze kterých budou čerpány informace. Následně výsledky předvolebních průzkumů jednotlivých agentur budou shrnuty pro každou agenturu zvlášť do tabulky a grafu. A to jak pro rok 2006, tak pro rok 2010. Dojde k porovnání voleb a předvolebních průzkumů v grafu. Pro rok 2010 bude vytvořena regresní analýza pro vývoj preferencí politických stran před volbami. Regresní analýza by měla poukázat na závislosti naměřených preferencí. Nejpřesnější zjištěné preference by měli být preference naměřené v květnu, protože květen je poslední měsíc před konáním voleb. Toto se budu snažit dokázat sestrojením grafu, ve kterém by se preference a výsledky voleb měly dát dobře porovnat.

V poslední části budou shrnuty volby do Poslanecké sněmovny 2006 a 2010, dojde ke zjištění, které politické strany si polepšily, které naopak klesly, nebo které se do Poslanecké

sněmovny vůbec nedostaly. Také bude zkoumáno, která agentura měla nejlepší odhady, a která naopak nejhorší.

Metody: První část práce pojednává o volebních systémech a jejich studii s literárních zdrojů. Druhá část je založena na zjišťování informací z internetových zdrojů a jejich následné analýze.

Prvým cílem práce je obecný popis volebních systémů. Dalším cílem je získat, zpracovat a analyzovat informace o předvolebních průzkumech a výsledcích voleb a následně určit, zda se z předvolebních průzkumů dá předpovědět, jak dopadnou volby.

1 Skupinové volební systémy veřejné správy

Rozhodování člověka, jako samostatného jedince, je jednodušším mechanismem, než rozhodování jedné velké skupiny lidí. Jeden člověk má svou vlastní představu o svých potřebách a představách do budoucnosti a tomuto podřizuje své rozhodování. Rozhoduje sám za sebe a nemusí hledat kompromisy či na ně přistupovat, protože se jedná jen o něj.

V případě, kdy jde o rozhodování větší skupiny osob, to znamená více jak jeden člověk, rozhodování již není tak banální, jako v případě jedné osoby. Každý jedinec má opět své potřeby a představy a ty se mohou a nemusejí shodovat s potřebami a představami ostatních, což je pravděpodobnější, protože každý z nás je jedinečný. V rámci jedné skupiny se mohou utvořit skupinky jedinců s podobnými představami, ale nikdy se nebudou shodovat do detailů. A tady nastává problém v rozhodování v rámci skupiny. Protože čas od času je potřeba, aby skupina zvolila jednu z možných variant. Ale jak takovou volbu realizovat v případě tolika rozmanitých jedinců. Tímto problémem se zabývá skupinového rozhodování, jak zmínil Petr Fiala ve Skupinovém rozhodování.

Cílem skupinového rozhodování je zaměřit se na přijatá rozhodnutí, na způsob, jakým bylo skupinové rozhodnutí zvoleno, a na to jak vypadá výsledná kolektivní volba. Mezi disciplíny spadající do oblasti skupinového rozhodování patří teorie výběru, teorie užitku, teorie her, teorie ekonomické rovnováhy, týmové řešení problémů, preferenční analýza, analýza konfliktních situací, analýza vyjednávacího procesu a jiné.

1.1 Teorie společenského výběru

Na úvod podkapitoly je třeba vysvětlit základní vztahy. Existují určité **varianty rozhodování**, v teorii společenského výběru varianty tvoří **kandidáti**. Jedinci rozhodující o volbě kandidátů jsou **voliči**. Procedurou, která shrnuje individuální preference do společenské preference voličů je **volební systém**. Kandidátem může být jedinec, ale také například politická strana, návrh státního rozpočtu a podobně. [12, strana 8]

Volební procesy se skládají ze dvou prvků. Prvním prvkem je **individuální hlasování**, kdy prostřednictvím hlasování volič projevuje své preference. Druhým prvkem je **vyhodnocování hlasů**, které se provádí na základě určité agregační procedury.

Individuální hlasování může být provedeno uvedením pořadí kandidátů, podle pořadí, které vyhovuje každému voliči zvlášť, či nikoliv. Při velkém počtu kandidátů je pro voliče

lepší **bezpreferenční hlasovací systém**. Vedle bezpreferenčního hlasovacího systému existuje i **preferenční hlasovací systém**. Ten může lépe vystihnout reálné rozložení zájmů mezi voliči. V porovnání s bezpreferenčním je složitější. [12, strana 21, 22 a 23]

1.1.1 Bezpreferenční hlasování

Bezpreferenční hlasování je založeno buď na principu většinového volebního systému, nebo na systému poměrného zastoupení.

1.1.1.1 Většinový volební systém

V případě, že dochází k volbě mezi dvěma kandidáty, vítězí ten kandidát, který celkově obdržel větší počet hlasů.

Při výběru z více než dvou kandidátů je více variant jak postupovat. První variantou je, že použijeme **pravidlo prosté většiny**. To spočívá v tom, že volič má pouze jeden hlas, který přidělí jednomu z kandidátů. Zvítězí ten kandidát, který získá **prostou většinu hlasů**¹, ale nemusí to být jen prostá většina, ale také **většina absolutní**².

Druhou variantou je, že se volby rozdělí do více kol. Volič má opět jeden hlas, který přidělí svému favoritovi. Vítězí ten, který získá absolutní většinu hlasů. Jestliže se tak nestane, následují další kola. Tento způsob se praktikuje u voleb do Senátu České republiky. Využívá se pravidlo druhé volby. V první kole může být zvolen senátorem ten kandidát, který získá nadpoloviční většinu hlasů. Když se tak nestane, koná se druhé kolo voleb, kam postoupí dva kandidáti s největším počtem hlasů z prvního kola. Ve druhém kole vítězí kandidát s největším počtem hlasů.

Třetí variantou, jak rozhodnout, je pravidlo **jediného nepřenosného hlasu**. Volič má opět jeden hlas. Vítězí ten kandidát, který obdrží největší počet hlasů.

Čtvrtá varianta je **pravidlo vícenásobného hlasu**. Každý volič má tolik hlasů, kolik je křesel. Volič nesmí dát více jak jeden každému kandidátovi. Toto vede k monopolizaci zastoupení v případě, že se rozhodování řídí stranickou příslušností a užívá se většinová metoda vyhodnocení.

¹ Prostá většina – kandidát A má 30 hlasů, B 30 a C 40. Vítězí kandidát C.

² Absolutní většina – kandidát A má 30 hlasů, B má 20 a C má 50. Vítězí kandidát C. Musí mít tedy více jak 50 % hlasů.

Pátá varianta je **pravidlo omezeného hlasu**. Volič má více hlasů, ne však tolik, kolik je křesel. Počet hlasů je menší, než je počet křesel. Toto by mělo zabránit vzniku monopolu na zastupování voličů jedním politickým subjektem.

Šestá varianta je **pravidlo kumulovaného hlasu**. Pravidlo je podobné jako pravidlo vícenásobného hlasu, protože zde má volič stejný počet hlasů, jako je křesel. S tím rozdílem, že zde může hlasy rozdělovat libovolně, jak chce. Jeden kandidát může získat od jednoho voliče více jak jeden hlas. [12, strana 23, 24 a 27]

1.1.1.2 Poměrný volební systém

V tomto systému si volič nevybírá jen jednoho kandidáta, ale naopak vybírá si více kandidátů a to ze seznamu kandidátů (kandidátní listina). Existují zde určité předpisy pro rozdělení křesel mezi strany v poměru, v jakém se voliči pro jednotlivé strany rozhodli. Křesla se rozdělují podle metody nejvyššího průměru nebo metody největšího zbytku.

Metoda nejvyššího průměru, nebo také d'Hondtovo pravidlo. Zde se křesla rozdělují po jednom. Přidělují se postupně podle získaných hlasů politických stran. Přidělují se té politické straně, která by měla nejvyšší průměrný počet hlasů na jedno křeslo, kdyby právě přidělované křeslo získala. Pak se celkový počet hlasů dělí číslem o jedničku vyšší, než je počet zatím získaných míst. Tak se zjišťuje průměr pro danou politickou stranu.

U **metody největšího zbytku** se křesla přidělují na základě volebního indexu. Index se zjišťuje tak, že celkový součet odevzdaných hlasů se podělí celkovým počtem křesel. Každá strana dostane tolik křesel, kolikrát se index vleze do počtu získaných hlasů stranou. V případě, že se takto nerozdělí všechna křesla, pokračuje přidělování křesel podle největšího zbytku³. Další mandáty se rozdělují postupně, podle velikost největšího zbytku od největšího, dokud nebudou všechny mandáty přiděleny. [12, strana 29 a 31]

1.1.2 Preferenční hlasování

Tento druh hlasování probíhá tak, že volič na hlasovacím lístku, který obsahuje několik kandidátů, označí kandidáty číslem 1 až tolik, kolik je počet kandidátů. Číslo jedna označuje kandidáta, kterého volič preferuje nejvíce, největší číslo značí opak. Po takto přidělených preferencích je třeba zjistit, který z kandidátů je nejpreferovanější. Zde se postupuje podle Condorcetova principu.

³ Největší zbytek – rozdíl mezi hlasy, které strana obdržela a indexem.

Condorcetův princip:

Nejpreferovanější kandidát se zjišťuje tak, že se porovnají preference každého kandidáta s každým. Vítězem je ten, který je podle pravidla jednoduché většiny lepší než každý jiný, pokud takový existuje.

V jiných literaturách bylo použito dělení, které obsahuje následující podkapitola 1.2 Volební systémy. [12, strana 36, 37 a 38]

1.2 Volební systémy

Volebním systémem je ve většině případů mechanismus, kterým se ve volbách rozdělují mandáty politickým stranám nebo jednotlivým kandidátům. Mandáty jsou rozdělovány podle počtu hlasů získaných ve volbách politickými stranami nebo jednotlivými kandidáty. Je důležité rozlišovat, zda mluvíme o politických stranách či kandidátech, protože charakter volebního systému se liší podle toho, zda volíme politické strany nebo jednotlivé kandidáty. [11]

Podle díla [3,2003: s. 11] je volební systém „soubor pravidel, který řídí proces voleb a jehož výslednou podobou je transformace hlasů na mandáty“.

„Volebními systémy nejčastěji rozumíme pravidla a mechanismy, pomocí nichž se ve volbách na základě počtu hlasů rozdělují mandáty mezi politické strany či jednotlivé kandidáty“.

[11, 2008: s. 20]

Existují dva základní typy volebních systémů a to **většinový volební systém** a **systém poměrného zastoupení**.

Jak uvádí ve své knize Cabada a Ženíšek [2003] můžeme volební systém rozdělit na pět částí, podle kterých určíme typ volebního systému. Pět částí, podle nichž budeme klasifikovat, jsou: *volební formule*, *velikost volebního obvodu*, *dodatečné přidělování poslaneckých míst*, *volební práh* a *struktura hlasu*.

Volební formule je hlavním kritériem pro všechny klasické typologie volebních systémů. Jedná se o postup, který určí vítězi, kolik křesel nakonec získá a určuje, jak jsou hlasy přepočítávány na obsazení míst.

Velikost volebního obvodu vyjadřuje počet míst (mandátů), o které se kandidáti rozdělí podle dosažených hlasů ve volbách. Platí, že čím je počet mandátů ve volebním systému obvodu větší, tím více jejich rozdělení odpovídá principu poměrného zastoupení.

Jednomandátové obvody jsou charakteristické pro **většinový systém** a obvody s více jak jedním mandátem jsou charakteristické pro systém poměrného zastoupení.

Dodatečné přidělování poslaneckých míst se používá v případech nerovnosti menších volebních obvodů. V tomto případě se určitý počet křesel rezervuje pro znevýhodněnou stranu na regionální nebo celostátní úrovni.

Volební práh je zákone stanovená hranice, kterou musí kandidát dosáhnout, aby měl možnost získat určitý počet mandátů. Velikost hranice se určuje procentem ze všech odevzdaných hlasů ve volbách. Volební práh se nejvíce využívá v poměrných volebních systémech, pro zamezení příliš velké roztržitosti parlamentu. V České republice tvoří volební práh 5 % získaných hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu.

Poslední částí je **struktura hlasu**. Určuje nám, zda má volič možnost volit pouze jednu stranu či kandidáta anebo může na volebním lístku zvolit pořadí stran či kandidátů, podle svých preferencí. Tzn., že v případě, že nebude zvolen favorit číslo jedna, preferuje toho či onoho kandidáta ze zbývajících nabídky. [3, 2003: 15, 16]

1.3 Většinový volební systém (Plurality – Majority system)

Zjednodušeně lze říct, že výše uvedený volební systém je založen na principu „vítěz bere vše“. Jinak řečeno, ta politická strana (či jednotlivý kandidát), která ve volbách získá největší počet hlasů, vyhrává. Dělí se do dvou hlavních podskupin a ty jsou: **systém relativní většiny** (Plurality system) a **systém absolutní většiny** (Majority system).

1.3.1 Systém relativní většiny

Tento systém se využívá především ve Velké Británii, zde je znám především jako **First Past the Post** (FPTP). Podstata systému je jednoduchá, ten kdo dostane největší počet hlasů v jednomandátovém obvodě, zvítězí a dostane mandát.

Pojmenování First Past the Post nemůžeme doslovně přeložit a čeština nemá vhodný ekvivalent pro tento termín. Proto se u nás používá termín „vítěz bere vše“, systém relativní většiny anebo systém prosté většiny. Pokud se systém prosté většiny uplatňuje ve vícemandátových obvodech, již není označován jako systém prosté většiny, ale jako **systém blokového hlasování** (BV – Block vote). To znamená, že volič má tolik hlasů, kolik je mandátů ve volebním obvodě a z kandidátů vítězí ten, kdo získal naprostou většinu. Země používající zmíněný systém jsou například Bermudy, Maledivy, Laos, Kuvajt...

[3, 2003: 17]

1.3.2 Systém absolutní většiny (Majority system)

K tomu, aby kandidát zvítězil, nestačí prostá většina hlasů, ale jak už název napovídá, musí získat absolutní většinu hlasů, to znamená, více jak 50 % všech hlasů pro získání mandátu. Dělí se dále na *dvou kolový většinový systém* (TRS – Two Round System) a na *systém alternativního hlasování* (AV – Alternative vote).

Může nastat situace, že ani jeden z kandidátů nezíská požadovanou absolutní většinu hlasů. V tomto případě jsou odlišné techniky. Ve dvoukolovém většinovém systému se uskuteční druhé kolo, kam postupují dva nejlepší kandidáti z prvního kola. Takto se postupuje v případě voleb do horní komory parlamentu České republiky, nebo při prezidentských volbách ve Francii. Ve druhém kole je zvolen ten kandidát, který získá více odevzdaných platných hlasů. V případě rovnosti počtu hlasů, rozhodne los.

Systém alternativního hlasování je dovozen od alternativních preferencí, které volič spolu se svojí první preferencí označí na svém volebním lístku. Jestliže žádný kandidát nezíská nadpoloviční většinu z prvních preferencí, kandidát s nejnižším počtem těchto preferencí je vyřazen. Hlasy, které patřily vyřazenému kandidátovi, se přidělí kandidátovi ve druhé preferenci. Tento postup se opakuje do té doby, než jeden z kandidátů získá nadpoloviční většinu odevzdaných platných hlasů. Zmíněný systém není tak hojně používán. Australané volí systémem alternativního hlasování do dolní komory parlamentu. Dalším příkladem využívající tento systém jsou obyvatelé ostrova Nauru.

[3, 2003: 18]

1.4 Systém poměrného zastoupení (Proportional Representation Systems)

V porovnání s většinovými volebními systémy je systém poměrného zastoupení mnohem víc rozmanitý. Výsledek uvedeného volebního systému také závisí na počtu odevzdaných hlasů, s tím rozdílem, že odevzdané hlasy se přepočítávají podle mandátů, které daný kandidát dostal ve volebních obvodech.

[3, 2003: 18]

Systém poměrného zastoupení se projevuje ve dvou formách. Jedna z nich je *systém kandidátní listiny* (List Proportional Representation), další formou je systém *jednoho přenosného hlasu* (Single Transferable Vote).

1.4.1 Systém kandidátní listiny

Systém je založen na vícemandátových obvodech a stranickém seznamu jmen, kde volič volí buď stranu jako celek, s tím, že může v dané straně označit podle svých preferencí

jednoho či více kandidátů (polo vázaná kandidátní listina), anebo má jeden volič takový počet hlasů, který odpovídá počtu kandidátů, kteří mají být zvoleni. Z čeho vyplývá, že si volič může vytvořit jakou vlastní kandidátní listinu. V tomto případě hovoříme o volené kandidátní listině.

Nastává otázka, jak dochází k přepočtu hlasů na mandáty. Existuje velká řada volebních formulí, podle kterých můžeme přepočítávat hlasy na mandáty, i přes širokou škálu můžeme volební formule rozdělit na dvě základní skupiny a to: na systémy používající **volební kvóty** a na systémy používající **volební dělitelé**. [3,2003: 19]

1.4.1.1 Volební kvóta

Volební kvóta udává, kolik hlasů je potřeba pro získání jednoho mandátu. Kandidát dostane tolik mandátů, kolikrát se celá kvóta vejde do počtu hlasů. Obecný vzorec pro kvótu je:

$$Q = \frac{V}{S+n} \quad (\text{Vzorec 1.4.1.1 - 1})$$

Kde Q je počítaná volební kvóta, V označuje celkový počet odevzdaných hlasů, S je celkový počet mandátů. Za n je možné dosadit jakékoliv číslo, ale musí platit, že v čitateli nesmí vyjít nula nebo záporné číslo.

První a nejjednodušší kvóta je Hareova kvóta, v tomto případě se za n dosazuje 0. Existují další druhy kvót, jako je třeba Hagenbach-Bischoffova kvóta, která za n dosazuje 1, kvóta Imperiali dosazuje 2 a její posílená forma 3. Hare-Niemeyerova formule nepočítá kvótu, ale rovnou mandáty kandidátům či politickým stranám. Výpočet se provádí tak, že se celkový počet mandátů vydělí celkovým počtem platných hlasů, odevzdaných ve volbách a výsledek se pak vynásobí počtem hlasů, které určitá strana získala.

Čím vyšší máme n , tím disproporcionálnější se kvóty stávají. Systém volebních kvót může mít za následek, že nerozdělí všechny získané hlasy a tak některé hlasy zbudou (zbytkové hlasy). Z tohoto důvodu existují metody, které rozdělují mandáty na základě zbylých hlasů na úrovni stejného volebního obvodu anebo ve druhém, či dokonce třetím skrutiniu. Jedná se o **metodu největších zbytků** a **metodu největšího průměru**.

V případě užití metody největších zbytků, získá mandáty ta strana, která má největší počet nevyužitých hlasů. Postup přidělování hlasu druhou metodou je založen na průměrném počtu hlasů připadající na aktuální mandát. Průměry počtů hlasů se seřadí od největšího k nejmenšímu a mandáty se rozdělují od největšího průměru a postupují v pořadí dolů, dokud se všechny mandáty nerozdělí.

1.4.1.2 Volební dělitelé

Metoda je jednodušší oproti volebním kvótám, protože všechny mandáty rozdělí napoprvé, podle průměrů hlasů na konkrétní mandát. Zde se využívá D'Hondtův dělitel, což je nejčastější využívaná forma této metody při převádění hlasů na mandáty u proporčních volebních systémů. Vezmeme počet platných hlasů získaných politickými stranami a podělíme je řadou celých čísel, tím vznikne určitý počet podílů a vybírá tolik nejvyšších podílů, kolik má být rozděleno mandátů. Dalším dělitelem je třeba dělitel Sainte-Laguë (dělí řadou lichých čísel), nebo třeba Imperiali dělitel (řada čísel začíná až u čísla 2) a Dánský dělitel.

1.4.2 Systém jednoho přenosného hlasu (STV – Single Transferable Vote)

Rozdílem mezi systémem kandidátních listin a systémem jednoho přenosného hlasu je ten, že volič nevolí politické strany, ale samotné kandidáty, podle svých preferencí. V ČR se systém využívá v komunálních volbách. Pro přepočtení hlasů na mandáty se použije Droopova kvóta, která vychází z Hagenbach-Bischoffovy kvóty, s tím rozdílem, že k celému vzorci Hagenbach-Bischoffovy kvóty se přičte číslo jedna. Pokud kandidát dosáhne potřebného počtu hlasů na získání jednoho mandátu. Převís hlasů nejlepšího kandidáta se připočte na účet kandidáta na druhém místě a stejně tak i hlasy nejhoršího z kandidátů, který je vyřazen. Takto se postupuje až do doby obsazení všech křesel. [3, 2003: 20]

1.5 Volby do Poslanecké sněmovny České republiky

Poslanecká sněmovna České republiky má 200 poslanců, kteří jsou voleni na dobu čtyř let. Poslancem Poslanecké sněmovny může být zvolen každý volič, který alespoň druhý den voleb dosáhl věku 21 let a není u něj ve dnech voleb překážka ve výkonu volebního práva (zbavení způsobilosti k právním úkonům). K volbám má právo se dostavit občan, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let.

Existují dvě překážky, kvůli kterým volič nemůže jít volit. První překážkou je podrobení se zdravotním prohlídkám a diagnostickým zkouškám, léčením nemocí společensky zvláště závažných, asanačním, dezinfekčním a jiným opatřením na ochranu před nákazou. Druhou překážkou je zbavení způsobilosti k právním úkonům. Soud může zbavit osobu způsobilosti k právním úkonům v případě duševní poruchy, která není jen přechodná, není vůbec schopná činit právní úkony. Při požívání nadměrného množství alkoholických nápojů, omamných prostředků a jedů je schopna činit jen některé právní úkony, soud její právní způsobilost jen omezí.

Volby jsou organizovány ústřední volební komisí, která má pod sebou krajské volební komise, tvořené na území krajů v České republice. Pod krajskými komisemi jsou okresní volební komise. První zasedání krajské volební komise svolává ministr vnitra. Přednosta okresního úřadu svolává první zasedání okresní volební komise, v hlavním městě Praze a ve městech Brně, Ostravě a Plzni primátoři zmíněných měst. Volební komise dozírají na průběh voleb a jsou řídicím orgánem v době voleb.

Samotné hlasování probíhá tak, že volič po obdržení obálky (nebo hlasovacího lístku), vstoupí do prostoru, který je určen pro výkon hlasování. V určeném prostoru vloží do úřední obálky hlasovací lístek, na kterém může vyznačit pořadové čísla u čtyř kandidátů uvedených na hlasovacím lístku. Následně je obálka hozena do hlasovací urny.

Po skončení hlasování ústřední volební komise sečte počet platných hlasů, které byly odevzdány pro všechny kandidátní listiny a ve všech krajích. Číslo, které po součtu vyjde, se vydělí počtem poslanců a v případě potřeby se zaokrouhlí na jednotky. Výsledné číslo je republikovým mandátovým číslem. Dále se postupuje tak, že suma odevzdaných platných hlasů na jednotlivých krajích se dělí republikovým mandátovým číslem a výsledek tvoří počet mandátů v daném kraji. V případě, že nejsou rozděleny všechny mandáty, ústřední volební komise zbytkové mandát rozdělí postupně podle největších zbytků na krajích. V případě, že dojde k rovnosti zbytku, rozhodne los.

Další fází je postup do prvního skrutinia. Do první skrutinia nepostoupí politické strany, které získaly méně jak 5 % hlasů, koalice složené ze dvou politických stran, které získaly méně jak 7 % hlasů, koalice složené ze tří politických stran, které získaly méně jak 9 % hlasů a koalice složené ze čtyř a více politických stran, které získaly méně jak 11 % hlasů. Jestliže ústřední volební komise zjistí, že do prvního skrutinia nepostupují alespoň dvě koalice nebo jedna koalice a jedna nebo dvě politické strany, snižují se hranice pro postup do

prvního skrutinia u všech výše uvedených procent o jedno procento dolů. V případě, že ani poté nedojde k postupu do prvního skrutinia, snižuje se hranice o další procento.

V první skrutiniu se sečtou hlasy stran a koalic, které postoupily do prvního skrutinia a vydělí se počtem mandátů přidělených danému kraji zvětšený o jedničku (volební kvóta). Hodnota, která vyjde je krajským volebním číslem. Následně se počet hlasů, které získá politická strana či koalice, dělí krajským volebním číslem. Výsledné celé číslo je hodnota, která odpovídá počtu mandátů, které daná politická strana nebo koalice dostane ve svém kraji.

Ve druhém skrutiniu ústřední volební komise rozdělí mandáty a zbylé hlasy, které nebyly rozděleny v prvním skrutiniu. Také hlasy stran a koalic, které nezískaly mandáty v prvním skrutiniu, se převedou do druhého skrutinia. Následně se zbylé hlasy sečtou, podělí zbylými mandáty zvětšenými o jedničku a číslo, které vyjde je republikovým číslem zaokrouhlené na jednotky. Zbylé mandáty se politickým stranám a koalicím přidělují tak, že se sečtou jejich zbylé hlasy a podělí se republikovým volebním číslem. Výsledkem je počet mandátů připadajících jednotlivými politickým stranám a koalicím.

Závěr je ten, že podle počtu přidělených mandátů se obsadí křesla v Poslanecké sněmovně.

[1]

2 Česká republika

Z obecného povídání o skupinovém volebním rozhodování se dostáváme k samotnému jádru práce a to k volbám a volebním průzkumům. Ještě před samotnou analýzou voleb bude zmíněn obecný popis České republiky.

2.1 Obecné údaje

Rozloha ČR je 78 865 km². V České republice, pro rok 2009, podle Českého statistického úřadu, bylo 10 491 000 obyvatel, z toho 5 341 000 žen a 5 150 000 mužů. Počet obyvatel do 14-ti let 1 494 000, od 15 do 64 let 7 414 000 osob a nad 64 let 1 599 000. Počet cizinců byl 433 000 osob.

Hrubý domácí produkt činil v roce 2009 3625,9 miliard Kč, poklesl o 4,1 % v porovnání s předchozím rokem. HDP pro rok 2010 byl ve výši 2,4 %. Míra inflace v roce 2009 byla 1 % a v roce 2010 byla 1,5. Míra registrované nezaměstnanosti v roce 2009 byla 7,98 % a v roce 2010 9,01 %. Státní dluh činí 1 178,2 miliard Kč v roce 2009. Průměrná hrubá mzda v roce 2009 byla 23 488 Korun a v roce 2010 byla 23 951 Korun, obecně má hrubá mzda vzrůstající tendenci. [33]

K volbám do Poslanecké sněmovny, které proběhly od 2. do 3. 6. 2006, se dostavilo 5 372 449 voličů z 8 333 305 registrovaných voličů. V procentech se voleb účastnilo 64,47 voličů. Největší účast u voleb byla v kraji Hlavní město Praha 68,51 %, nejmenší účast voličů byla v kraji Karlovarském 56,48 %. [35]

Ve dnech 28. 5. a 29. 5. se konaly volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010. K těmto volbám se dostavilo 5 268 098 voličů z 8 415 892 registrovaných voličů. Účast ve volbách byla 62,60 %, klesla o 1,87 %, oproti předchozímu volebnímu období 2006. Nejvyšší účast byla opět v kraji Hlavní město Praha s 67,99 % a nejmenší účast byla opět v Karlovarském kraji 54,04. [36]

2.2 Předvolební průzkumy 2006

V této podkapitole jsou uvedeny předvolební průzkumy agentur. Hlavním cílem této podkapitoly je poukázat na vývoj volebních preferencí u jednotlivých politických stran, v první polovině roku 2006 do května 2006.

Předvolební průzkumy, jednotlivých politických stran, byly zjištěny z výsledků průzkumů agentury CVVM (Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu Akademie věd ČR), STEM (Středisko empirických výzkumů) a FACTUM (Faktum Invenio).

2.2.1 Popis agentur

CVVM

Historie této agentury sahá až do roku 1946. V tomto roce začal fungovat Československý ústav veřejného mínění, který byl součástí Ministerstva informací. V roce 2001 bylo současné centrum převedeno z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště.

Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jde o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15-ti let věku, kterého se účastní minimálně 1000 respondentů. Do šetření jsou pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice přínosem pro odbornou veřejnost, studenty nebo žurnalisty. Provádí i jiné výzkumy pro Sociologický ústav a také pro vnější zadavatele z řad institucí státní správy, výzkumných organizací a univerzit, včetně zahraničí. CVVM se také podílí na mezinárodní spolupráci agentur pro výzkum veřejného mínění Central European Opinion Research Group (CEORG) a v letech 2001 - 2004 participovalo na výzkumném projektu Evropské komise – Eurobarometer.

Svou práci prezentuje formou tiskových zpráv (přibližně 15 měsíčně) a několikrát ročně pořádá tiskové konference k aktuálním tématům. Výhodou je, že široké veřejnosti je k dispozici archiv s tiskovými zprávami od roku 1990.

CVVM je tvořeno 11 stálými zaměstnanci. Disponuje vlastní tazatelskou sítí, jejíž rozsah (cca 700 tazatelů) a rozložení umožňují provádět jak celopopulační, tak specializovaná šetření. [1]

STEM

Byl založen jako první česká soukromá výzkumná společnost počátkem roku 1990 s vlastní tazatelskou sítí. V březnu roku 1990 realizovala svůj první výzkum názorů v České republice. Počátkem devadesátých let STEM pracoval především na mezinárodních

akademických vědeckých projektech. Vlastní projekt s názvem TRENDY zahájil v květnu 1993, jednalo se o pravidelné měsíční šetření u obyvatel ČR starších 18 let. Projekt stále funguje a souvisle monitoruje dynamiku společenských změn v České republice.

STEM se zabývá aplikovaným sociologickým výzkumem, zaměřuje se na studium životních podmínek, hodnot, postojů a názorů obyvatelstva. Klientům nabízí nejen výzkumy, ale také poradenství a expertní studie. Z hlediska Obchodního zákoníku je její právní forma podnikání s. r. o.

STEM využívá širokou škálu technik kvantitativního i kvalitativního výzkumu, dbá na časovou i mezinárodní srovnatelnost dat a vyvíjí vlastní metodické postupy. Má zkušenosti z domácích i zahraničních akademických výzkumů, mezinárodních srovnávacích šetření, z řešení konkrétních problémů klientů z řad velkých institucí i menších soukromých firem.

Část svých poznatků a šetření zveřejňuje prostřednictvím tiskových zpráv a konferencí.

V roce 1994 se ze STEM vyčlenila sesterská akciová společnost STEM/MARK, která se zaměřuje na výzkum trhu, spotřebního chování a na výzkum médií.

Mezi zákazníky STEM v minulosti patřily například světové university, (Cornell, Oxford, G. Washington), mezinárodní instituce (EU, Rada Evropy, IEWS, IYF), domácí instituce (Kancelář presidenta republiky, ministerstva - MPSV, MZV, MO, MMR, MŠ, MZ), mediální organizace (ČT, ČRO, ČNTS, LN, Ringier, Respekt), celá řada významných zahraničních a domácích firem, samosprávy měst a krajů. [22]

FACTUM INVENIO

Factum Invenio byla založena o rok později, než předešlé agentury a to v roce 1991. Společnost zaměstnává tým kvalifikovaných odborníků, má k dispozici více než 850 vyškolených tazatelů pro osobní dotazování, 250 pro studiové testy. Patří mezi nejlepší dodavatele marketingových informací a řešení na českém trhu.

Mezi jejich služby patří řízení vztahů se zákazníky, mapování trhu a segmentace, vývoj a optimalizace výrobků a služeb, cenová strategie, optimalizace marketingové strategie, řízení značky, zaměstnanci, podnikové klima, veřejné mínění, odborné vzdělávací semináře a poradenství. [2]

MEDIAN

V letech 1991 - 1992 tvořila oddělení mediálních výzkumů výzkumné agentury AISA. Později v roce 1993 až 1995 byla založena AISA MEDIA, která byla dceřinou společností výzkumné agentury AISA zaměřená na mediální výzkumy. V dubnu 1995 se agentura osamostatnila a změnila si název na MEDIAN a současně s touto změnou došlo k rozšíření služeb na všechny typy výzkumů trhu a marketingový výzkum. V témže roce získala členství v ESOMAR a American Marketing Association. V roce 1996 se stala řádným členem SIMAR. V letech 1996 - 1997 zavedla moderní metody sběru informací - CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing), AUDIOVIDEO LIKEABILITY, CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing). V roce 1997 zavedla výzkumný projekt Market & Media & Lifestyle - TGI v České republice a ve Slovenské republice.

MEDIAN je společnost s ručením omezeným, její pracovní kolektiv tvoří 60 stálých pracovníků, 1000 tazatelů v České republice. Všichni tazatelé prochází pravidelným školením a jsou o výzkumných postupech informováni prostřednictvím speciálních brožur. Školení se dělají dvakrát do roka a každý z tazatelů je povinen se minimálně jednoho účastnit, jinak je vyloučen. Tazatelská síť je řízena z centra společnosti v Praze. Pouze u náročných a rozsáhlých výzkumů zahrnující pouze některé regiony využívá regionální zástupců tazatelské sítě (zkušení tazatelé, kteří pak pomáhají koordinovat výzkum přímo v daném regionu). Tazatelé jsou motivováni odměnou za skutečně realizovaný rozhovor či správně vyplněný dotazník. Aby tazatel měl relativně zaplacený i neúspěšné pokusy o kontakt s respondentem, je odměna za uskutečněný rozhovor poměrně vysoká.

Mezi její klienty patří například Česká pošta, Český rozhlas, Česká národní banka, ČSOB, EVROPA2, LYBAR, LĚČIVA, LONDA, LN, Komerční banka. [21]

2.2.2 CVVM

V tabulce 2.2.2-1 je uveden vývoj průzkumu, který zjišťovala agentura CVVM. Do použitých údajů nebyli zahrnuti občané, kteří nechtějí volit a nerozhodní voliči. V lednu 2006 bylo dotázáno 969 respondentů, v únoru 972, v březnu 970, v dubnu 961 a v květnu 835 respondentů. V grafu 2.2.2-1 je vývoj volebních preferencí znázorněn graficky, pro lepší představivost.

Nejvíce preferovanou stranou je politická strana ODS (Občanská demokratická strana), jejíž preference neklesly pod hranici 30-ti %, v průběhu pěti měsíců. Naopak nejméně

preferovanou stranou je Strana zelených, která v měsíci březnu získala své maximum 13 %, nejméně však získala v lednu a to 3 %.

V grafu 2.2.2-1 si můžeme povšimnout, že nejstabilnější vývoj preferencí má strana KSČM (Komunistická strana Čech a Moravy). V březnu nastal u této strany nepatrný vzestup a v dalších měsících nepatrný pokles. Nicméně i tak zůstává na třetím místě.

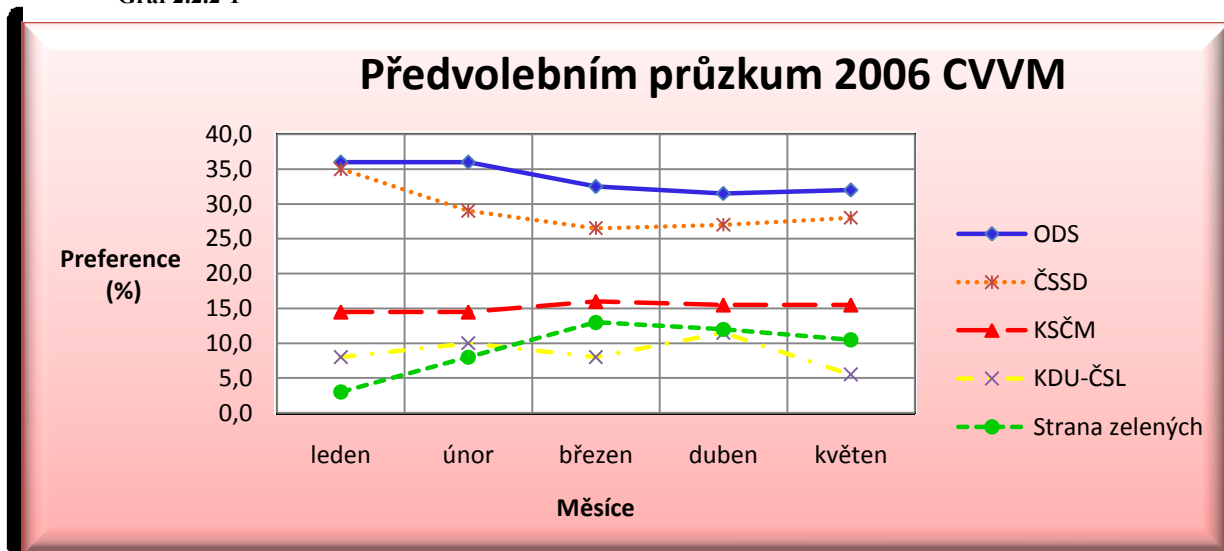
Oranžová (politická strana ČSSD - Česká strana sociálně demokratická) a modrá křivka (politická strana ODS) v grafu znázorňují, že jsou dominantní v rámci volebních preferencí respondentů. Jejich hodnoty jsou vysoko nad průměrem ostatní stran. ČSSD je na druhém místě, ale v lednu měla jen o pouhé jedno procento méně než strana ODS.

Tabulka 2.2.2-1

Předvolební průzkum CVVM v roce 2006 v %						
Politické strany	Měsíce					průměr
	leden	únor	březen	duben	květen	
ODS	36,0	36,0	32,5	31,5	32,0	33,6
ČSSD	35,0	29,0	26,5	27,0	28,0	29,1
KSČM	14,5	14,5	16,0	15,5	15,5	15,2
KDU-ČSL	8,0	10,0	8,0	11,5	5,5	8,6
Strana zelených	3,0	8,0	13,0	12,0	10,5	9,3

Vlastní tabulka z informací z WWW: [11] [12] [13] [14] [15]

Graf 2.2.2-1

Vlastní graf z informací z tabulky 2.2.2-1

2.2.3 STEM

Agentura STEM neprováděla průzkum pro všech pět měsíců před volbami. V lednu bylo dotázáno 1646 respondentů, v únoru 1716, v březnu 1699, v dubnu 1690 a v květnu bylo dotázáno respondentů 1638. Je třeba podotknout, že v číslech uvedených v tabulce 2.2.3-1 jsou obsaženy i odpovědi občanů, kteří se k volbám do poslanecké sněmovny nechystají jít a nejsou rozhodnutí, kterou stranu budou volit.

I v tom předvolebním průzkumu zvítězila strana ODS a v závěsu za ní je ČSSD, stejně tak, jako tomu bylo u průzkumu CVVM. Všechny strany mají vzestupnou tendenci, nejvyšší vzestupnou tendenci má strana ČSSD. Naopak nejmenší, či dokonce, skoro žádnou, Strana zelených. Stranou s nejmenším počtem procent preferencí je strana KDU-ČSL.

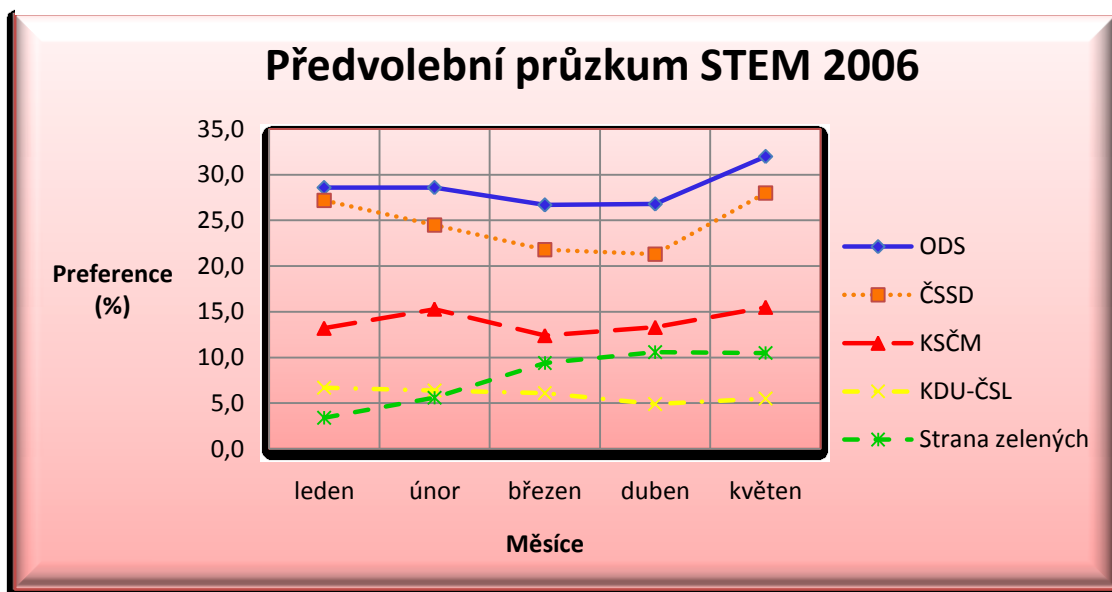
To co stojí za povšimnutí, je že, v měsíci květnu mají strany stejně vysoké procenta jak u agentury STEM, tak u agentury CVVM.

Tabulka 2.2.3-1

Předvolební průzkum (v %) v roce 2006 STEM						
Politické strany	Měsíce					Průměr
	leden	únor	březen	duben	květen	
ODS	28,6	28,6	26,7	26,8	32,0	28,5
ČSSD	27,2	24,5	21,8	21,3	28,0	24,6
KSČM	13,2	15,3	12,4	13,3	15,5	13,9
KDU-ČSL	6,7	6,4	6,1	4,9	5,5	5,9
Strana zelených	3,4	5,6	9,4	10,6	10,5	7,9

Vlastní tabulka z informací z WWW: [23] [24] [25] [26] [27]

Graf 2.2.3-1

Vlastní graf z informací z tabulky 2.2.3-1

2.2.4 FACTUM

Agentura FACTUM provedla průzkum v měsících leden, březen, duben a květen. Za měsíc únor agentura neprováděla průzkum stranických preferencí. Na internetových stránkách FACTUM nevedla, kolik potenciálních voličů bylo dotazováno v lednu, ale v březnu bylo 959 respondentů, v dubnu 1002 a v květnu 966. Počet dotazovaných je přibližně stejný jako u agentury CVVM. Do tohoto průzkumu byli zahrnuti i voliči, kteří nevyjádřili preferenci k žádné straně a také ti, kteří neměli v plánu se k volbám dostavit.

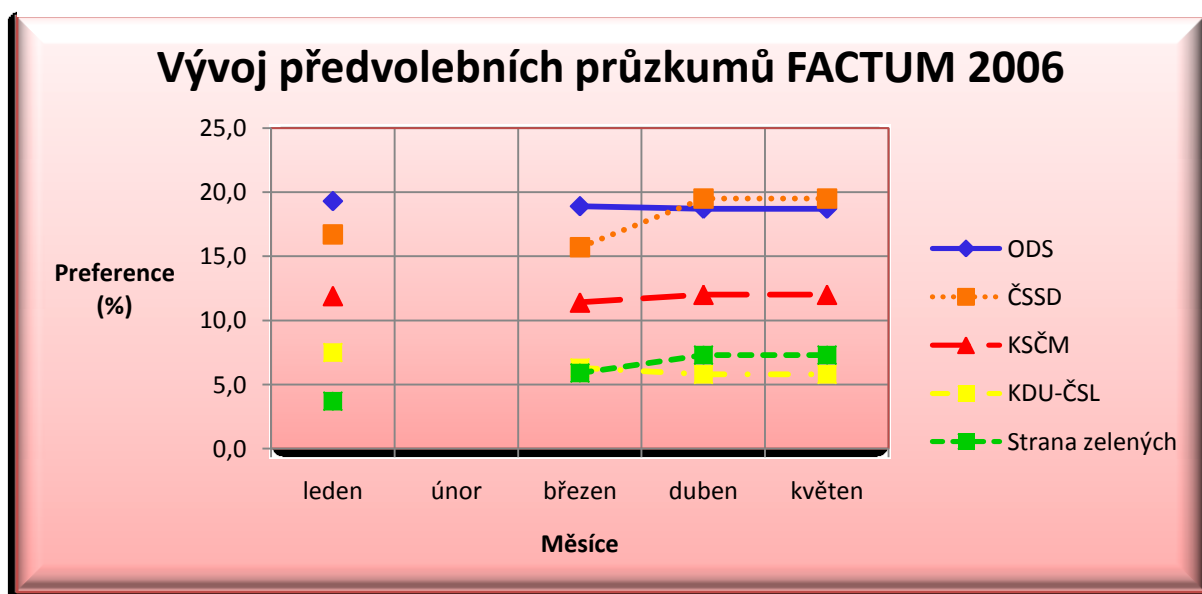
V porovnání s procenty s agenturou STEM, v měsících dubnu a květnu, jsou procenta o něco málo nižší. Ale pořadí preferencí politických stran je téměř neměnné, s výjimkou u strany ODS a ČSSD. U výsledků agentury FACTUM „zvítězila“ strana ČSSD nad ODS. V dubnu a květnu si strany udržely stejná procenta potenciálních hlasů.

Tabulka 2.2.4-1

Předvolební průzkum(v %) v roce 2006 FACTUM						
Politické strany	Měsíce					průměr
	leden	únor	březen	duben	květen	
ODS	19,3	-	18,9	18,7	18,7	18,9
ČSSD	16,7	-	15,7	19,5	19,5	17,9
KSČM	11,9	-	11,4	12,0	12,0	11,8
KDU-ČSL	7,5	-	6,3	5,8	5,8	6,4
Strana zelených	3,7	-	5,9	7,3	7,3	6,1

Vlastní tabulka z informací z WWW: [3] [4] [5] [6]

Graf 2.2.4-1

Vlastní graf z tabulky 2.2.4-1

2.3 Výsledky voleb 2006

Doposud zde byly uvedeny pouze předvolebními průzkumy jednotlivých agentur. Nyní je na čase analyzovat výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2006 a srovnat je s předvolebními průzkumy.

V tabulce 2.3-1 jsou obsaženy výsledky voleb a předvolební preference agentur shrnuté do aritmetických průměrů. V počtu odevzdaných hlasů zvítězila ODS se svými 35,38 %, stejně tak tomu bylo i ve volebních preferencích agentur. Z grafu 2.3-1 vidíme, že křivky volebních preferencí agentur, jsou podobně zakřiveny jako výsledky voleb. Z toho se dá usuzovat, že předvolební průzkumy mohou napovědět, jak dopadnou volby. Dalo by se

řít, že nejspolehlivější je CVVM, protože u strany ODS, ČSSD a KDU-ČSL se nejvíce přibližuje výsledkům voleb, ale na druhou stranu u KSČM je její odhad daleko horší. U KSČM jsou přesnější ostatní agentury. STEM se svými odhady, v grafu, se nejvíce přibližuje výsledkům KSČM. Do výsledku 6,29 % získaných hlasů ve volbách, Stranou zelených, se nejvíce přibližuje hodnota 6,1 % odhadovaných agenturou FAKTUM. Z grafu 2.3-1 vyplývá, že nejlepší odhad volebních preferenci udělala agentura CVVM (žlutá křivka).

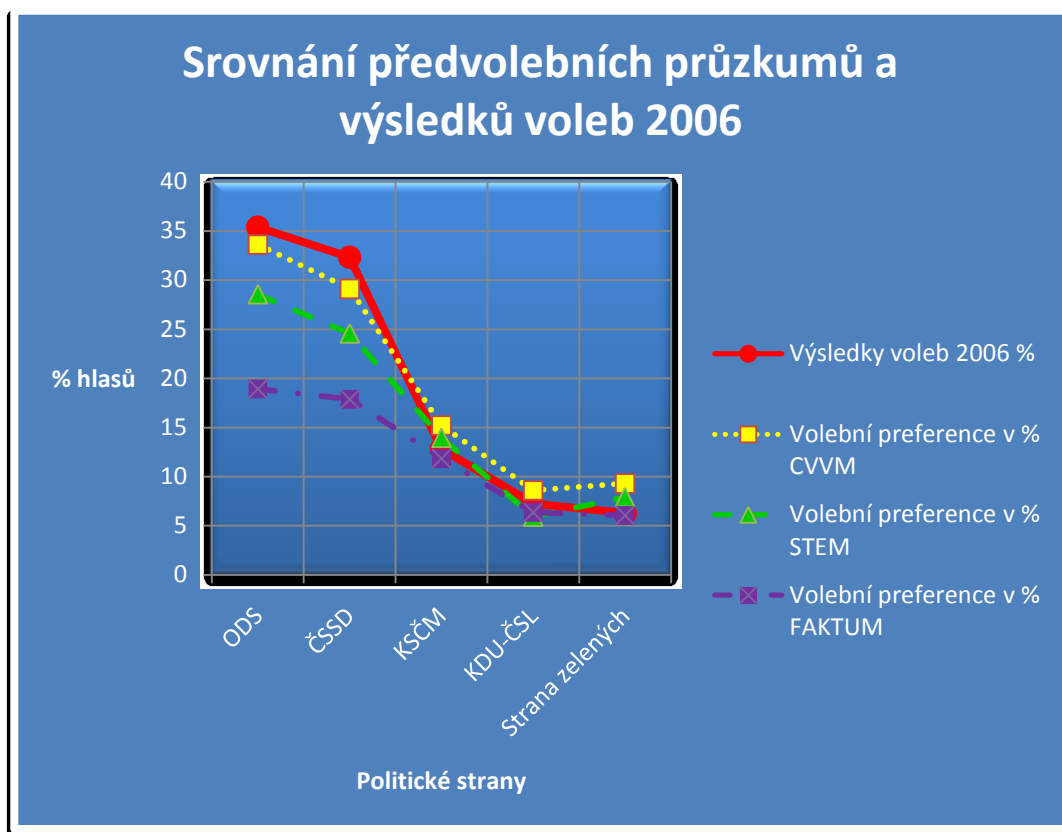
Nejnižší hodnoty v procentech z průzkumu, jak z grafu vyplývá, má agentura FAKTUM (fialová křivka), naopak největší hodnoty jsou obsaženy v průzkumech agentury CVVM (žlutá křivka). Obě tyto agentury měli přibližně stejný počet respondentů, v procentech agentury CVVM jsou obsaženy i nevoliči a nerozhodnutí a i přesto má agentura CVVM více procent u jednotlivých politických stran.

Tabulka 2.3-1

Výsledky voleb 2006		Průměr preferencí v %		
Politické strany	%	CVVM	STEM	FAKTUM
ODS	35,38	33,6	28,5	18,9
ČSSD	32,32	29,1	24,6	17,9
KSČM	12,81	15,2	13,9	11,8
KDU-ČSL	7,22	8,6	5,9	6,4
Strana zelených	6,29	9,3	7,9	6,1

Vlastní tabulka z informací z: [35] a z tabulky 2.2.2-1, 2.2.3-1 a 2.2.4-1

Graf 2.3-1

Vlastní graf z informací z tabulky 2.3-1

2.4 Předvolební průzkumy 2010

Stejně tak jako v podkapitole Předvolební průzkumy 2006 i tady jsou uvedeny předvolební průzkumy, ale pro rok 2010. Pro rok 2010 byly použity stejné agentury jako pro rok 2006, jedinou výjimku zde tvoří agentura STEM, která pro toto volební období průzkum neprováděla. Místo agentury STEM byla použita agentura MEDIAN.

2.4.1 CVVM

CVVM provedla průzkum pro všech pět měsíců před volbami do Poslanecké sněmovny (leden, únor, březen, duben a květen). V lednu bylo dotázáno 1 074 respondentů, v únoru 1 105, v březnu 1 079, v dubnu 1 053 a v květnu 1 061 respondentů. V tomto volebním modelu jsou zahrnutí, stejně tak jako v roce 2006, nevoliči a nerozhodnutí.

V předchozích předvolebních průzkumech figurovaly strany ODS, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL a Strana zelených. Nyní jsem přidala Věci veřejné a TOP 09. KDU-ČSL spolu se

Stranou zelených se do Parlamentu vůbec nedostali, tudíž ve volebních průzkumech pro rok 2010 nemá smysl, aby zde byly zmíněny. Jsou zde uvedeny jen pro srovnání toho, jak si vedli ve dvou po sobě jdoucích volebních obdobích.

V tabulce jsou strany srovnány ve stejném pořadí jako v předchozích průzkumech, v posledních dvou řádcích máme dvě nové strany, které se dostaly počtem svých získaných hlasů přes pětiprocentní hranici, TOP 09 a Věci veřejné (VV).

Strana ODS, v porovnání s předchozím volebním obdobím, si celkově pohoršila. Její průměr za pět měsíců je 22,6 %, ale v předchozím období činil 33,6 %, propad o celých 10 %. Tento úbytek potencionálních hlasů může být způsoben nově vzniklými stranami, kterými jsou VV a TOP 09. Když porovnáme leden a květen, je zřejmé, že popularita ODS ve společnosti klesla až o 6,5 %. V únoru byl pokles na 20,5 % a v březnu se strana dostala na tu samou úroveň jako v lednu, v dubnu a květnu už jen klesala.

Průměr strany ČSSD vzrostl o 1,6 % na 30,7 %, při porovnání dvou volebních období. Z toho plyne, že strana ČSSD měla stále stejně velkou podporu voličů, která nepatrně vzrostla. Vývoj volebních preferencí se v průběhu pěti měsíců měnil. V prvních dvou měsících prudce vzrostly z 28 % na 33 % a v dalších třech měsících už jen klesaly, v posledním měsíci však neklesly pod hranici 28 %, na které začínaly v lednu 2010. V tomto volebním období je strana ČSSD preferovanější o 8,1 % před stranou ODS (porovnávám průměry stran za pět měsíců). V předchozím volebním období ČSSD ztrácela na ODS 4,5 %.

KSČM s průměrem 12,9 % oslabilo oproti minulému volebnímu období o 2,3 %. V předchozím předvolebním období byl vývoj volebních preferencí stabilnější. V porovnání s ODS a ČSSD má, podle grafu 2.4.1-1, má stabilnější vývoj preferencí, což může napovídat o stabilní podpoře určité skupiny voličů.

KDU-ČSL na začátku roku, v měsících lednu a únoru, to vypadalo, že si strana udrží své preference, ale nezdařilo se. Již v lednu začaly klesat a klesání se nezastavilo. V březnu měla 4,5 % potencionálních hlasů a s tímto výsledkem by se do Parlamentu České republiky nedostala. Jak si později ukážeme, volby pro KDU-ČSL nedopadly vůbec dobře.

Strana zelených na tom se svými preferencemi v roce 2010 nebyla o moc lépe než KDU-ČSL. Byla na tom hůř. Průměr preferencí, za prvních pět měsíců roku 2006 měla 9,3 % a v roce 2010 4,8 %, tzn. propad o 4,5 %. KDU-ČSL měla propad 3,8 %. Tohle zmiňuji jen pro zajímavost, protože Strana zelených by se také do Parlamentu nedostala.

Konečně jsou zde zmíněny i nové dvě strany a to TOP 09 a Věci veřejné. Na to, že tyto dvě strany jsou novými stranami na české politické scéně, dostali poměrně dost hlasů, hlavně TOP 09. Tento vývoj naznačuje, že česká veřejnost si přála zvolit něco nového, něco co tu ještě nebylo. Občané projeví svůj zájem o změnu. Povšimněme si, že průměr TOP 09 je 12,2 %, což je o 0,7 % méně, než u v celku stabilní strany KSČM.

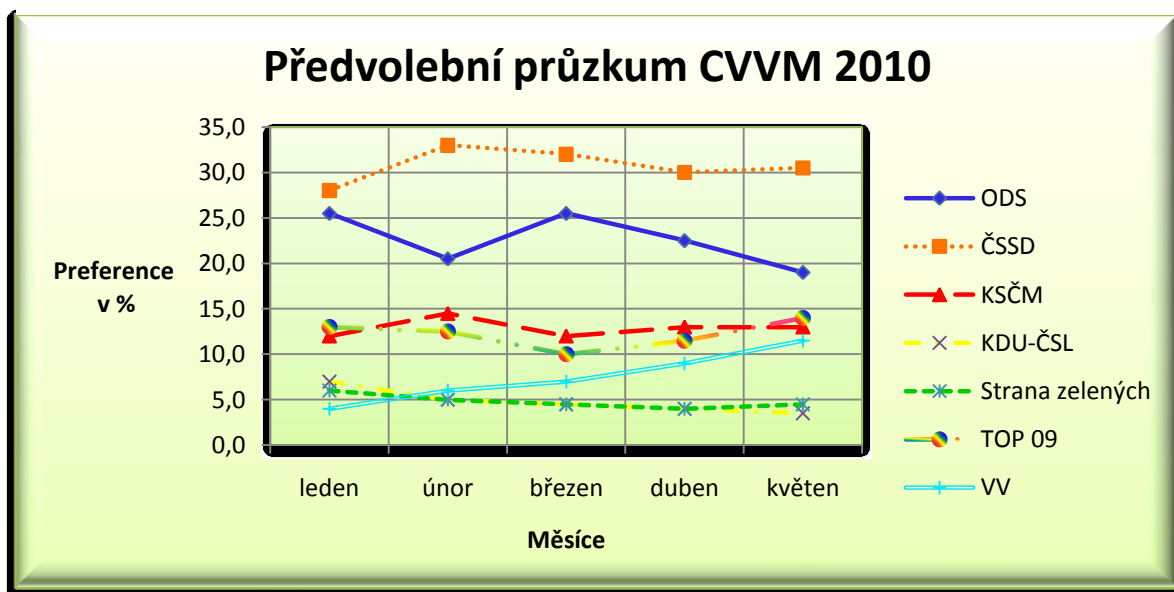
VV z počátku roku vypadaly, že se neujmou na politické scéně, ale ve volebních preferencích zaznamenaly rychlý růst. V grafu 2.4.1-1 tuto skutečnost vyznačuje světle modrá křivka patřící VV.

Tabulka 2.4.1-1

Předvolební průzkum (v %) v roce 2010 CVVM						
Politické strany	Měsíce					průměr
	leden	únor	březen	duben	květen	
ODS	25,5	20,5	25,5	22,5	19,0	22,6
ČSSD	28,0	33,0	32,0	30,0	30,5	30,7
KSČM	12,0	14,5	12,0	13,0	13,0	12,9
KDU-ČSL	7,0	5,0	4,5	4,0	3,5	4,8
Strana zelených	6,0	5,0	4,5	4,0	4,5	4,8
TOP 09	13	12,5	10,0	11,5	14,0	12,2
VV	4	6,0	7,0	9,0	11,5	7,5

Vlastní tabulka z informací z WWW: [16] [17] [18] [19] [20]

Graf 2.4.1-1

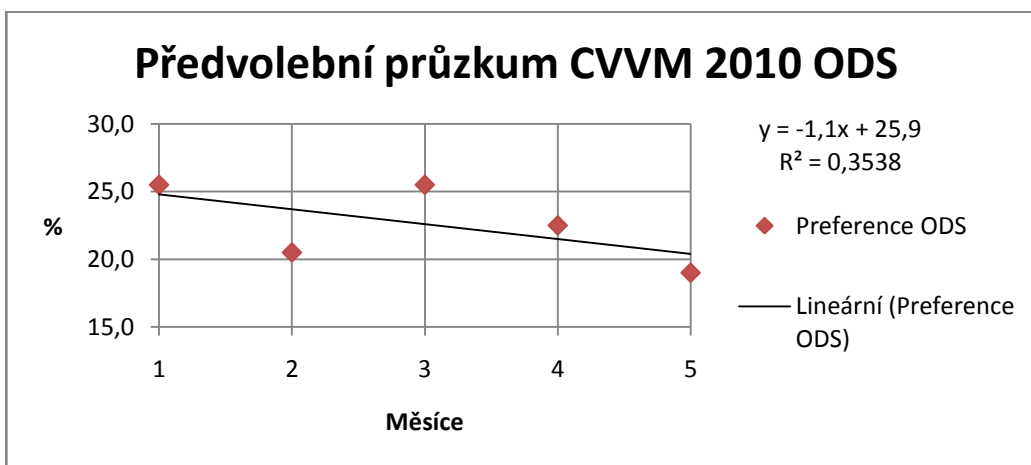

Vlastní graf z informací z tabulky 2.4.1-1

2.4.1.1 Regresní analýza preferencí politických stran CVVM

Regresní analýza u preferencí ODS v roce 2010 znázorňuje, že výsledky v jednotlivých měsících (leden až květen) mají slabou závislost mezi sebou. O slabé závislosti můžeme hovořit v případech, kdy Koeficient těsnosti R^2 vyjde v intervalu 0,1 až 0,3. Můžeme říci, že volebním kampaň ODS nebyla příliš dobrá. Její preference nerostly a jak ukázal Koeficient těsnosti, preference na sobě nejsou závislé.

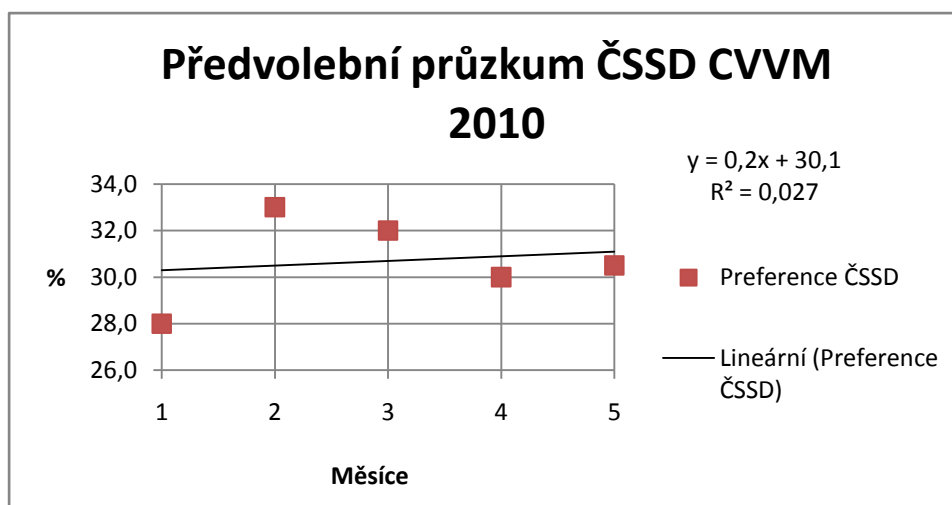
Graf 2.4.1.1-1

Vlastní graf na základě tabulky 2.4.1-1

Následující graf Regresní analýzy strany ČSSD poukazuje na ještě menší Koeficient těsnosti $R^2 = 0,027$, tzn. extrémně slabou závislost mezi preferencemi v předvolebních měsících. Extrémně slabá závislost značí, že v průběhu pěti měsíců strana neměla stabilní procento voličů, a že její oblíbenost byla nahodilá.

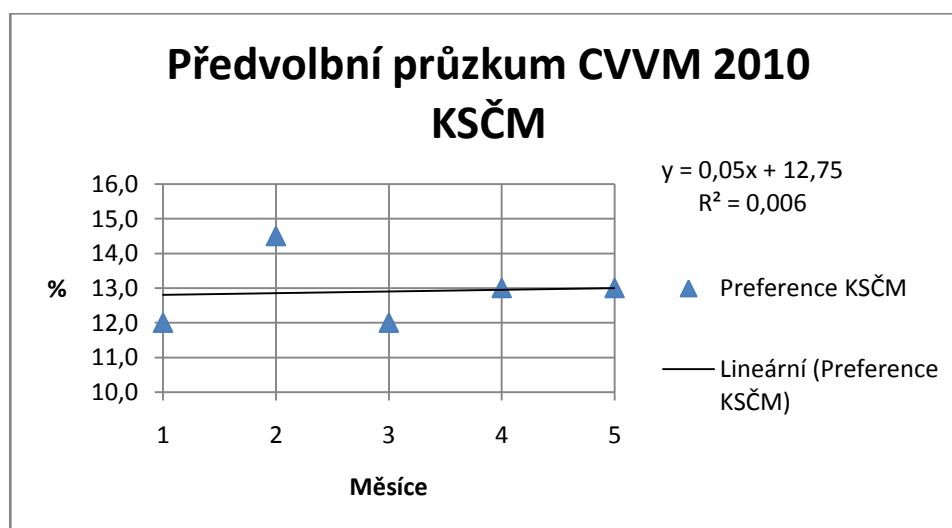
Graf 2.4.1.1-2

Vlastní graf na základě tabulky 2.4.1-1

Předvolební průzkum KSČM s Regresní analýzou také znázorňuje extrémně slabou závislost $R^2 = 0,006$. Z počátku roku se preference hodně lišily a neměly tedy stabilní hladinu. V posledních dvou měsících se preference ustálily.

Graf 2.4.1.1-3

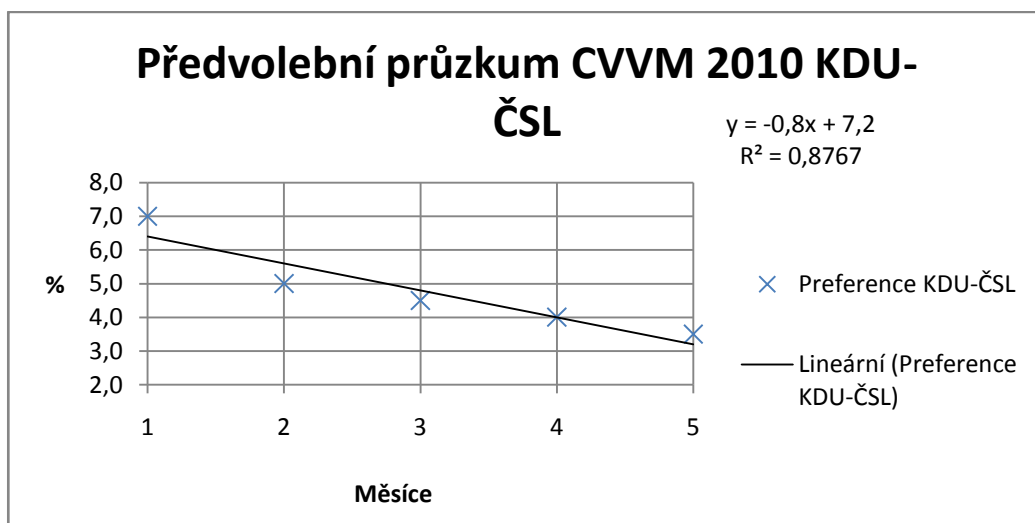

Vlastní graf na základě tabulky 2.4.1-1

Strana KDU-ČSL má Koeficient těsnosti, svých preferencí, 0,8767. Toto číslo vypovídá o extrémně silné závislosti naměřených hodnot. O extrémně silné závislosti se dá

hovořit v případě, kdy R^2 je v intervalu od 0,8 do 1. Zde sice je silná závislost mezi preferencemi, ale závislost je klesající.

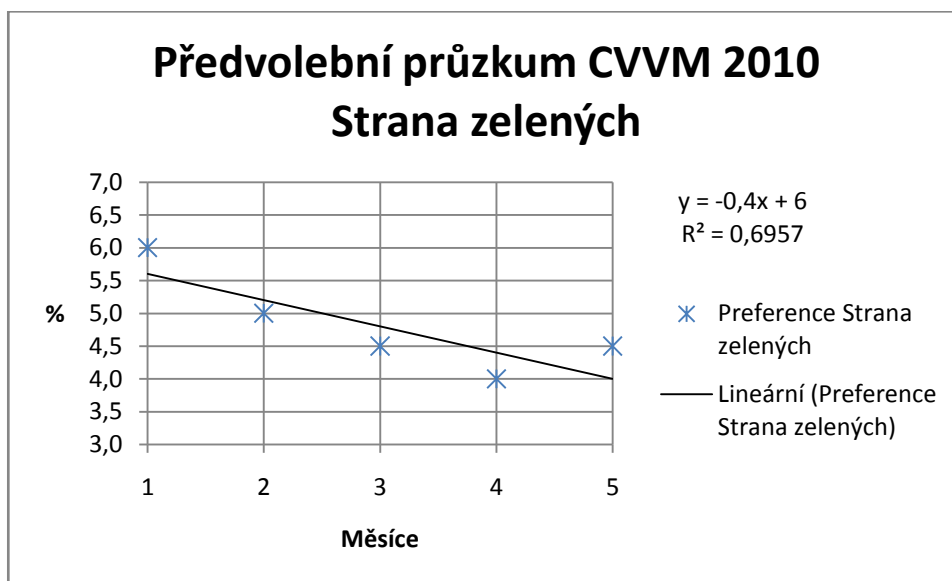
Graf 2.4.1.1-4

Vlastní graf na základě tabulky 2.4.1-1

Strana zelených má $R^2 = 0,6957$, což je mírná závislost. Mírnou závislostí může být případ, kdy Koeficient těsnosti je v intervalu od 0,5 do 0,8. V tomto případě se dá tvrdit, že těsnost koeficientu, by mohla předpovídat na dobrý výsledek ve volbách. Není tomu tak, protože zde je klesající průběh preferencí.

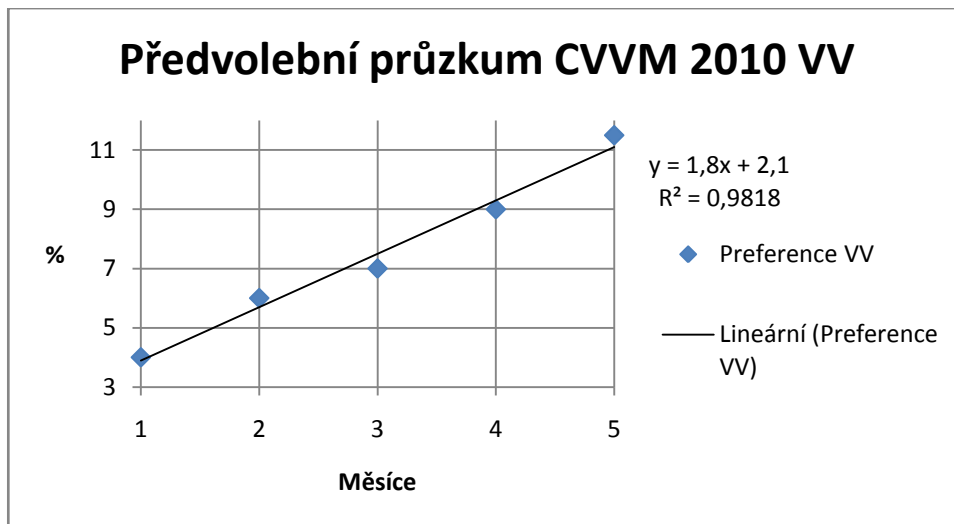
Graf 2.4.1.1-5

Vlastní graf na základě tabulky 2.4.1-1

U Věcí veřejných je R^2 rovno 0,9818, což je velmi silná závislost, téměř 1. Velmi silná závislost je v intervalu od 0,9 do 1. Výsledky Regresní analýzy dokazují, že předvolební kampaň této strany byla velmi dobře mířená.

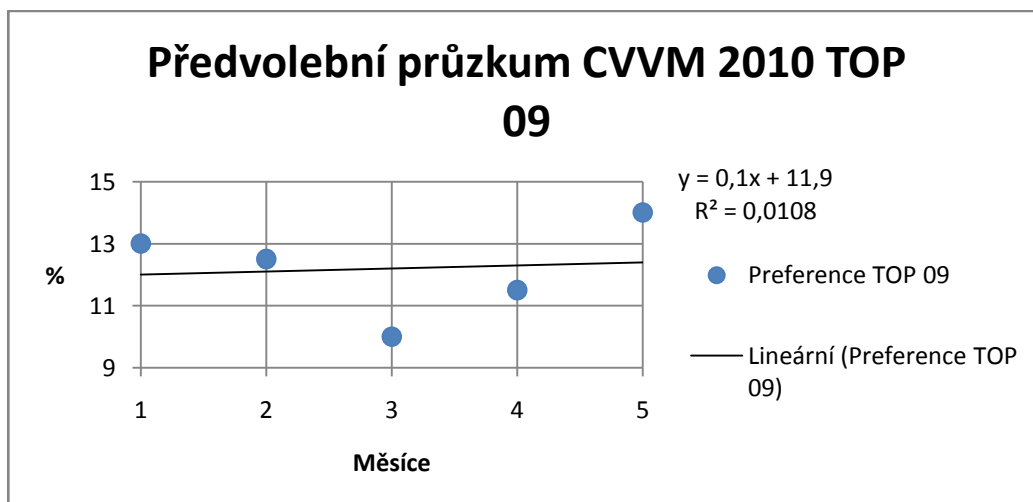
Graf 2.4.1.1-6

Vlastní graf na základě tabulky 2.4.1-1

TOP 09 je novou stranou na politické scéně České republiky, stejně jako VV, ale její Koeficient závislosti 0,0108 vypovídá o velmi slabé závislosti. I když je strana nová, neměla takový prudký nárůst jako VV, která je také novou stranou. Získala více procent preferencí, než VV, ale její výsledky v průběhu pěti měsíců neprokazují tak těsnou závislost a tak rychlý růst.

Graf 2.4.1.1-7

Vlastní graf na základě tabulky 2.4.1-1

Tabulka 2.4.1.1-1

Strana	Předvolební průzkum CVVM 2010		
	Preference		Koeficient těsnosti (R ²)
	b	a	
ODS	25,90	-1,10	0,3538
ČSSD	30,10	0,20	0,0270
KSČM	12,75	0,05	-0,0060
KDU-ČSL	7,20	-0,80	0,8767
Strana zelených	6,00	-0,40	0,6957
TOP 09	11,90	0,10	0,0108
VV	2,10	1,80	0,9818

Vlastní tabulka na základě grafů 2.4.1.1-1 až 7

2.4.2 STEM

Druhou agenturou v pořadí je STEM. V roce 2006 agentura provedla průzkum pouze pro měsíce duben a květen. Pro rok 2010 provedla průzkum pro všech pět měsíců před volbami.

V lednu bylo dotázáno 1 297 respondentů, v únoru 1 243, v březnu 1 276, v dubnu 1 196 a v květnu 1 257 respondentů. V předešlém volebním období se agentura dotazovala většího počtu respondentů, přes 1 600 respondentů.

Také z průzkumů agentury STEM vyplývá, že občané by spíše volili stranu ČSSD. ODS, která vedla v žebříčku politických stran, v předchozím volebním období, se posunula za ČSSD na druhé místo. Z měsíce ledna na únor, ODS zaznamenala růst preferencí, ale později už jen klesaly (viz. modrá křivka v grafu 2.4.2-1). Na svém průměru ztratila 9,1 %, v předchozím období byl její průměr na 29,4 %.

ČSSD si ve svém průměru polepšila o 3,3 %, v předchozím období byla na 28 %. Preference strany začaly mírně klesat od března, ale i tak se udržela na 1. místě. Křivka v grafu 2.4.2-1 zobrazuje, že ČSSD měla mnohem stabilnější vývoj volebních preferencí, než strana ODS.

KSČM si naopak ve svém průměru preferencí s předchozím volebním obdobím pohoršila o 3,3 %, ale pořád se drží na svém 3. místě. V lednu začala na 10,9 %, v únoru preference vzrostly o 0,8 %, poté klesaly, ale zastavily se na 11,8 %.

KDU-ČSL, její žlutá křivka má téměř neměnný průběh. Průměr strany je o 4,2 % nižší než v předchozím volebním období, což je skoro polovina. I v tomto případě, kdyby se jednalo o výsledky voleb, by se strana nedostala do Parlamentu.

Strana zelených, v mém grafu zastoupena pozitivní zelenou barvou, pozitivně vůbec nedopadla. Její průměr je ještě nižší, než u strany KDU-ČSL a to 3,4. Ve srovnání s předchozím volebním obdobím, kde její průměr byl 5,2 %, klesla o 1,8 %.

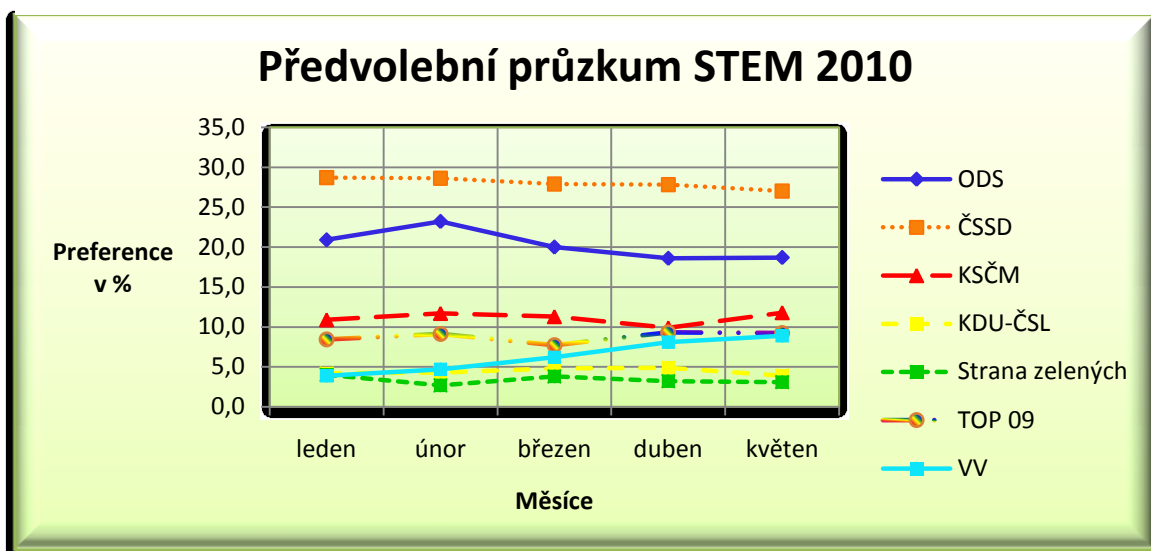
TOP 09 na začátku roku 2010, v lednu, měla 8,4 % preferencí. Po dalších čtyřech měsících získala 9,2 %. Při pozornějším zkoumání, zjistíme, že ta procenta, která získala TOP 09 v lednu, tak VV získaly ta samá procenta, ale o 0,5 % více. Nutno podotknout, že VV začínaly v lednu na 3,9 % a i tak skoro předběhly TOP 09.

Tabulka 2.4.2-1

Předvolební průzkum (v %) v roce 2010 STEM						
Politické strany	Měsíce					průměr
	leden	únor	březen	duben	květen	
ODS	20,9	23,2	20,0	18,6	18,7	20,3
ČSSD	28,7	28,6	27,9	27,8	27,0	28,0
KSČM	10,9	11,7	11,3	9,9	11,8	11,1
KDU-ČSL	4,2	4,3	4,8	4,9	3,9	4,4
Strana zelených	4,0	2,7	3,8	3,2	3,1	3,4
TOP 09	8,4	9,1	7,7	9,3	9,2	8,7
VV	3,9	4,7	6,2	8,1	8,9	6,4

Vlastní tabulka z informací z WWW: [28] [29] [30] [31] [32]

Graf 2.4.2-1

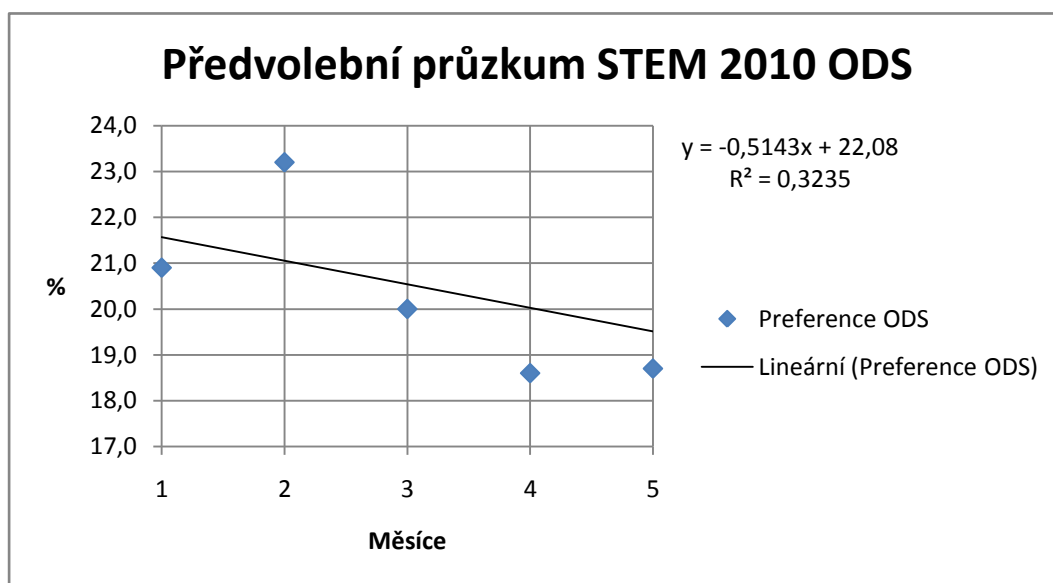

Vlastní graf z informací z tabulky 2.4.2-1

2.4.2.1 Regresní analýza preferencí politických stran STEM 2010

U průzkumů agentury STEM měla strana ODS téměř stejný Koefficient těsnosti, tedy slabá závislost, ale sklon křivky Regresní analýzy je větší a i teď klesající.

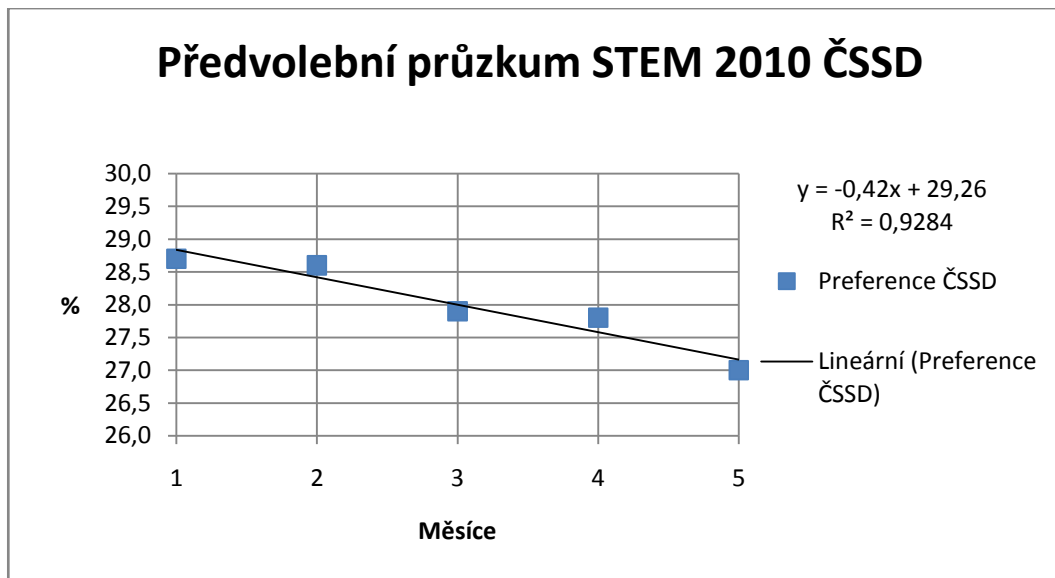
Graf 2.4.2.1-1

Vlastní graf z informací z tabulky 2.4.2-1

U strany ČSSD je Koeficient těsnosti roven 0,9284, což je extrémně silná závislost. U průzkumu CVVM byla naopak extrémně slabá závislost. Sklon křivky Regresní analýzy má klesající tendenci a u CVVM byla tendence rostoucí.

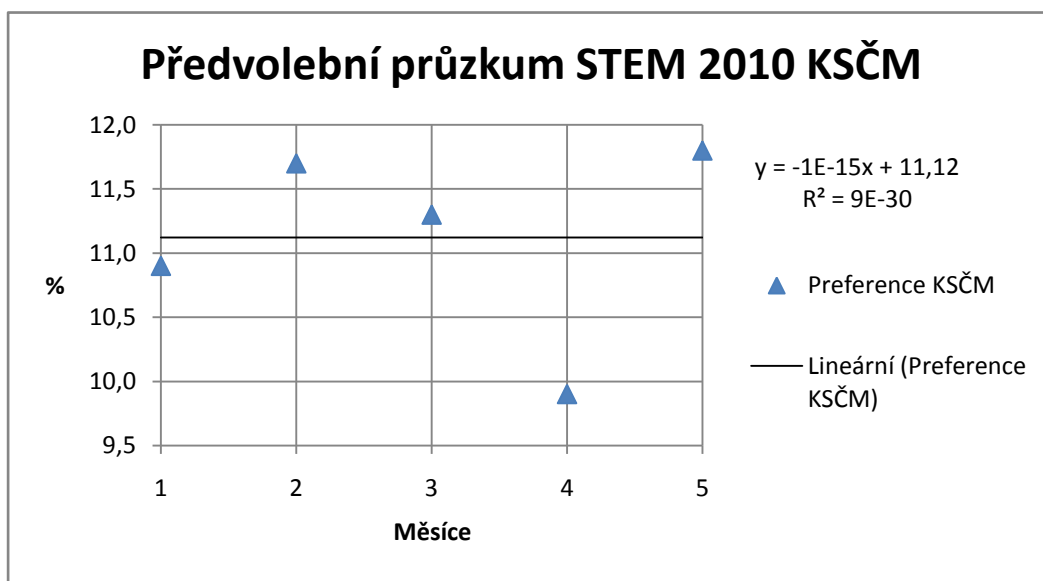
Graf 2.4.2.1-2

Vlastní graf z informací z tabulky 2.4.2-1

U strany KSČM je Koeficient těsnosti tak malý, že musel být vyjádřen takto 9E-30, což se ani z daleka neblíží 0,1. Zde není vůbec žádná závislost.

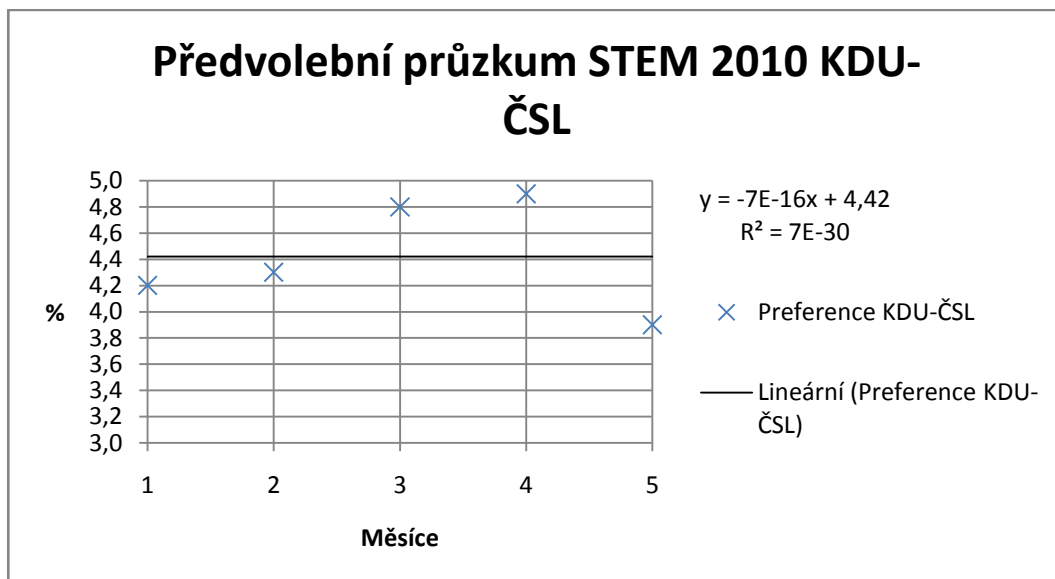
Graf 2.4.2.1-3

Vlastní graf z informací z tabulky 2.4.2-1

KDU-ČSL se svým R^2 podobá KSČM. Zde také není žádná závislost mezi naměřenými hodnotami.

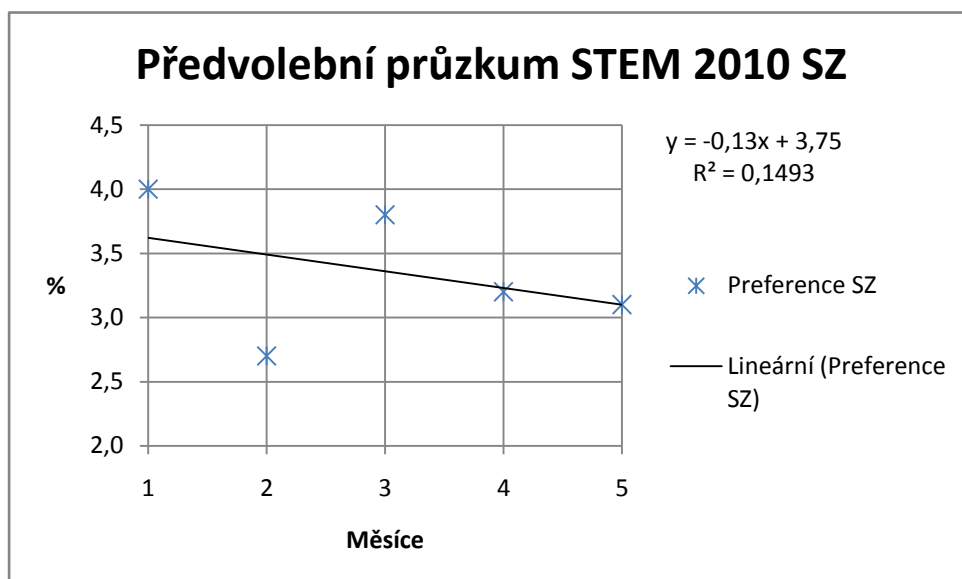
Graf 2.4.2.1-4

Vlastní graf z informací z tabulky 2.4.2-1

Strana zelených má $R^2 = 0,1493$, tedy extrémně slabá závislost. V předchozím průzkumu bylo $R^2 = 0,6957$, slabá závislost.

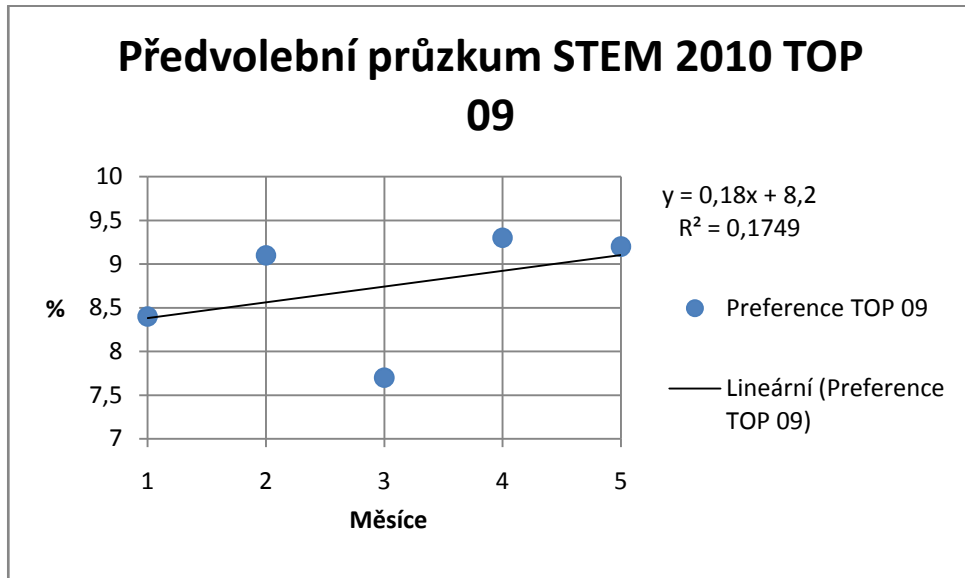
Graf 2.4.2.1-5

Vlastní graf z informací z tabulky 2.4.2-1

TOP 09 má $R^2 = 0,1749$. R^2 odpovídá extrémně slabé závislosti naměřených hodnot.

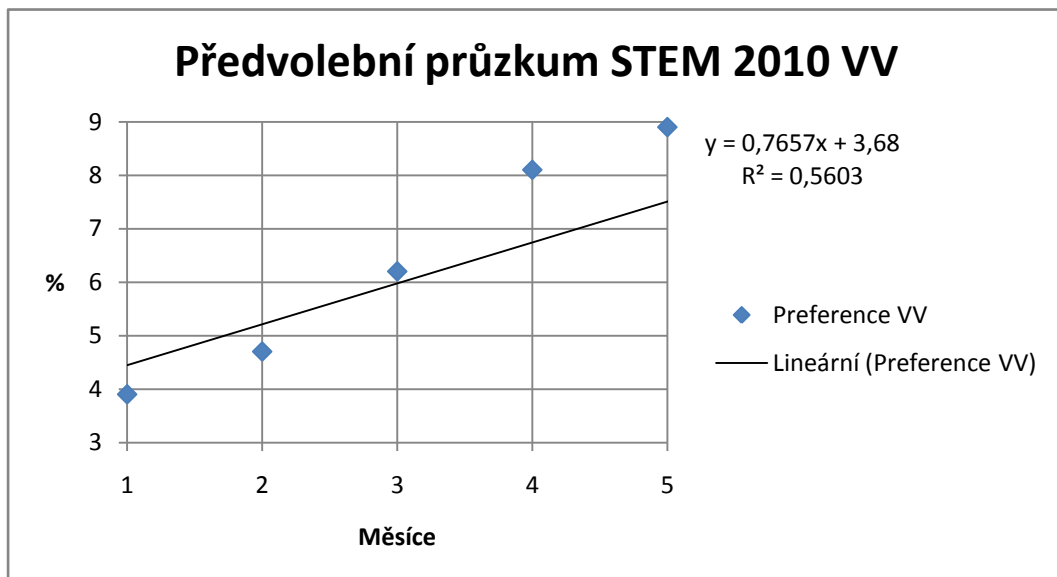
Graf 2.4.2.1-6

Vlastní graf z informací z tabulky 2.4.2-1

Věci veřejné v grafu Regresní analýzy mají R^2 rovno 0,5603, tedy slabá závislost. Rostoucí tendence napovídá o rostoucí oblíbenosti stranv mezi voliči.

Graf 2.4.2.1-7

Vlastní graf z informací z tabulky 2.4.2-1

Tabulka 2.4.2.1-1

Strana	Předvolební průzkum STEM 2010		
	Preference		Koeficient těsnosti (R ²)
	b	a	
ODS	22,080	-0,514	0,3235
ČSSD	29,260	-0,420	0,9284
KSČM	11,120	0,000	9E-30
KDU-ČSL	4,420	0,000	7E-30
Strana zelených	3,750	-0,130	0,1493
TOP 09	8,200	0,180	0,1749
VV	3,680	0,766	0,5603

Vlastní tabulka z informací z grafů 2.4.2.1-1 až 7

2.4.3 MEDIAN

MEDIAN je agentura, která nebyla použita v podkapitole Předvolební průzkumy 2006, protože její výsledky preferencí, pro období řešené v této kapitole, nebyly zveřejněny na internetových stránkách. Zde nahrazuje místo agentury FACTUM, která pro změnu neprovedla průzkum volebních preferencí pro předvolební období 2010.

Jsou zde uvedeny výsledky včetně nevoličů a také nerozhodnutých, stejně jako tomu bylo u agentury CVVM. Na stránkách agentury MEDIAN byly zveřejněny průzkumy pouze pro měsíce leden až duben. V lednu bylo dotázáno 781 občanů, v únoru 1 051, v březnu 1 085 a v dubnu 914.

Průzkum MEDIAN nemůžeme srovnat s průzkumem z roku 2006, protože neexistuje. Tudíž porovnáme MEDIAN se CVVM z roku 2010. Mají přibližně stejný počet respondentů a v obou průzkumech jsou zahrnuti nevoliči a nerozhodnutí. I u této agentury vede ČSSD se svým průměrem 29,9 %. Na začátku roku, v lednu a únoru, měla strana nad 30 % volebních preferencí, což žádná jiná strana v daném průzkumu nedosáhla.

Při srovnání získaných procent u prvních třech stran (bere se pořadí z tabulky) na začátku roku, u CVVM a MEDIAN, mají celkově více procent u agentury MEDIAN, než u CVVM v roce 2010. A to i přes to, že MEDIAN v lednu oslovil méně respondentů, než CVVM.

ODS do roku 2010 nastoupila s 27,8 % volebních preferencí a pak už jen klesala. V únoru její popularita zanedbatelně vzrostla, ale ne více, než z počátku roku a v dubnu

skončila na 19 %. Graf 2.4.3-1 znázorňuje ODS modrou křivkou. Zde je vidět, jak moc šla v ODS, v čase, dolů se svými preferencemi. Při porovnání s křivkou ODS od agentury CVVM zjistíme, že se liší v březnu, protože zde respondenti CVVM preferovali ODS na stejné úrovni jako na začátku roku. Křivky v dubnu na tom jsou zhruba stejně. Květen již porovnat nemůžeme, protože MEDIAN průzkum v květnu neprováděl.

Vedoucí ČSSD byla v oblíbě občanů v prvních dvou měsících roku, později oblíbenost klesala. Její oblíbenost klesala i u CVVM, ale ne s tak velkým propadem jako zde, 7,5 % z února na březen. U dotazovaných CVVM klesla z února na březen o 1 %. Toto poukazuje na velké rozdíly v agenturách. Průběh křivek se téměř stejný, ale v určitých bodech se liší.

Na velký rozdíl narážíme také třeba u KSČM. V březnu MEDIAN zaznamenal velký růst preferencí vůči této straně (3 %), ale CVVM naměřila naopak pokles o 1,5 %. V dubnu KSČM o 3 % v preferencích poklesla, ale u CVVM o 1 % vzrostla. Křivky mají opačné průběhy.

KDU-ČSL by se podle průzkumu MEDIAN do Poslanecké sněmovny dostala, v dubnu dosáhla 7 % preferencí. V předvolebním průzkumu CVVM by neměla šanci, už v březnu měla jen 4,5 % a dále jen klesala. Zde naopak rostla, sice jen o desetiny, ale rostla. Zde vidíme nespolehlivost předvolebních průzkumů.

Strana zelených na tom byla se svým stavem preferencí hůře, než u CVVM. Zde nastoupila s 4,3 % a v dubnu měla 3,5. U CVVM v lednu získala 6 % a v dubnu 4 %.

TOP 09 byla jedna z mála stran, která na konci průzkumu skončila lépe než na začátku. Začínala v lednu na 9,3 % a v dubnu dosáhla 10,7 %. CVVM u této strany měla jiný průběh než MEDIAN. V lednu strana získala 13 % a v dubnu 11,5 %. Na druhou stranu nevíme, jaké by MEDIAN měl procenta v květnu. CVVM v květnu u TOP 09 zaznamenala 14 % a to je více než s čím začínala. Průměr má strana 9,3 %, což je o 2,9 % méně oproti průměru CVVM. Průměrný počet dotazovaných u MEDIANU je 958 a u CVVM 1 074. Rozdíl může být zapříčiněn počtem dotázaných.

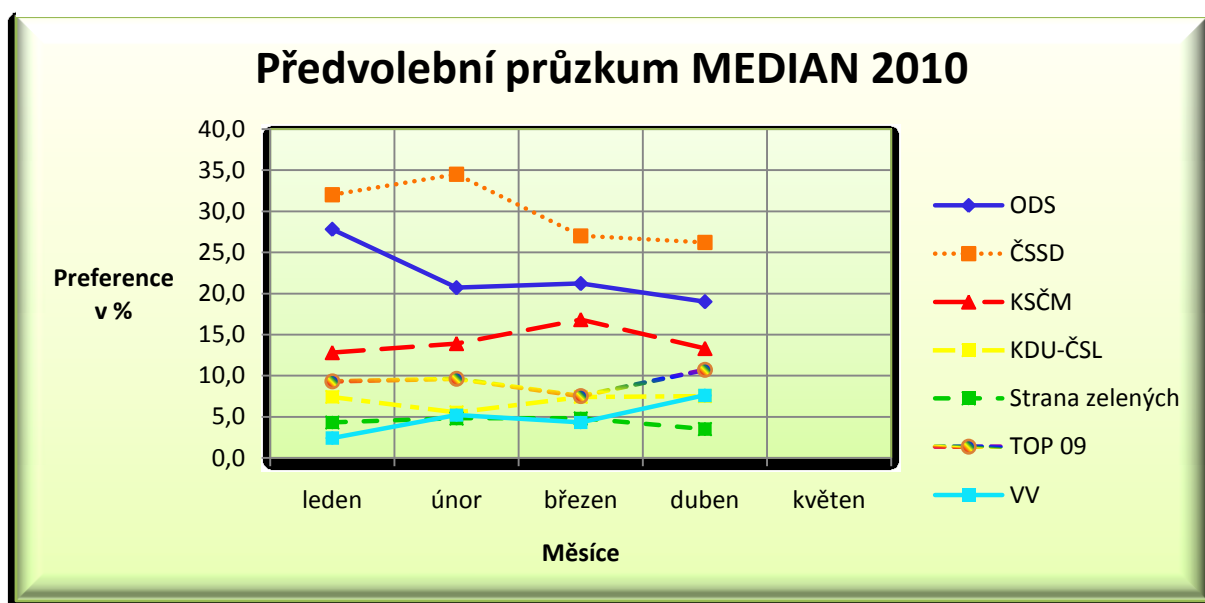
Věci veřejné jsou druhou stranou, která zde měla vzestupný průběh. S výjimkou menšího zhoršení v březnu. V konkurenčním průzkumu měla čistě stoupající tendenci, v žádném z následujících měsíců po lednu, nebyl naměřen pokles, byť jen o desetinu procenta.

Tabulka 2.4.3-1

Předvolební průzkum (v %) v roce 2010 MEDIAN						
Politické strany	Měsíce					průměr
	leden	únor	březen	duben	květen	
ODS	27,8	20,7	21,2	19,0		22,2
ČSSD	32,0	34,5	27,0	26,2		29,9
KSČM	12,8	13,9	16,8	13,3		14,2
KDU-ČSL	7,4	5,5	7,4	7,5		7,0
Strana zelených	4,3	4,8	4,8	3,5		4,4
TOP 09	9,3	9,6	7,5	10,7		9,3
VV	2,4	5,2	4,3	7,6		4,9

Vlastní tabulka z informací z WWW: [7] [8] [9] [10]

Graf 2.4.3-1

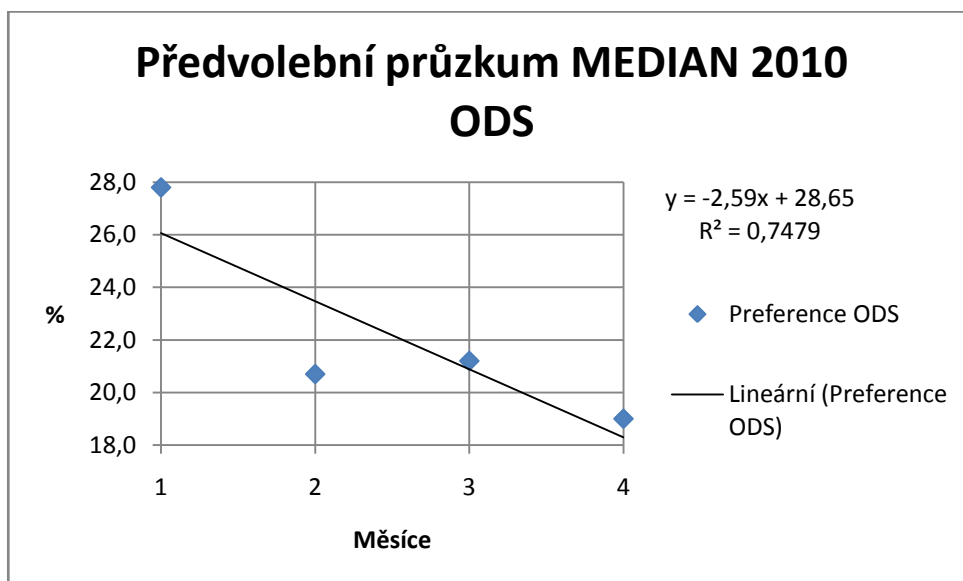

Vlastní graf z informací z tabulky 2.4.3-1

2.4.3.1 Regresní analýza preferencí politických stran MEDIAN 2010

ODS má výraznou závislost mezi naměřenými hodnotami preferencí. Graf obsahuje pouze čtyři měsíce před volbami, protože MEDIAN v květnu průzkum preferencí neprováděla.

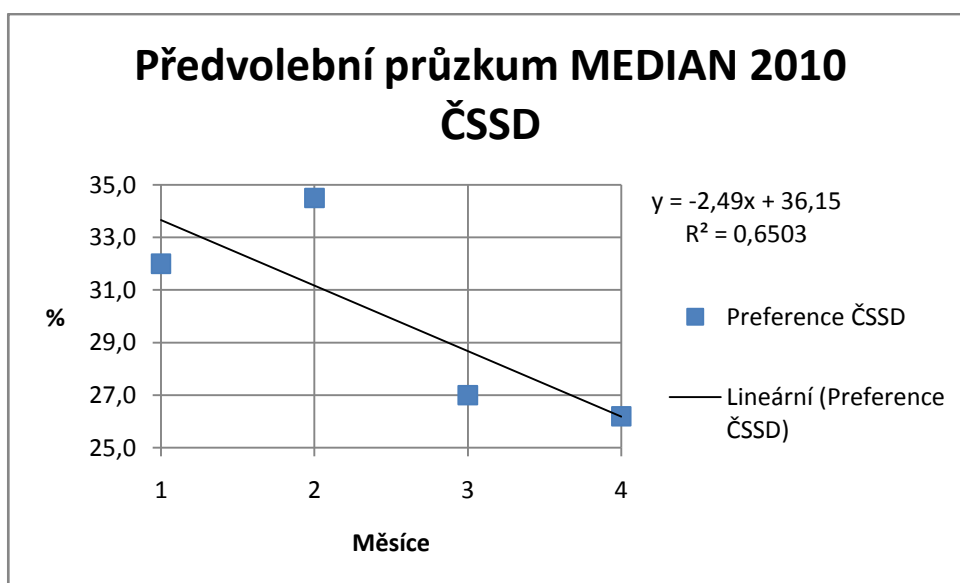
Graf 2.4.3.1-1

Vlastní graf na základně informací z tabulky 2.4.3-1

ČSSD v grafu agentury MEDIAN má Koeficient závislosti roven 0,6503, což je výrazná závislost naměřená mezi preferencemi strany.

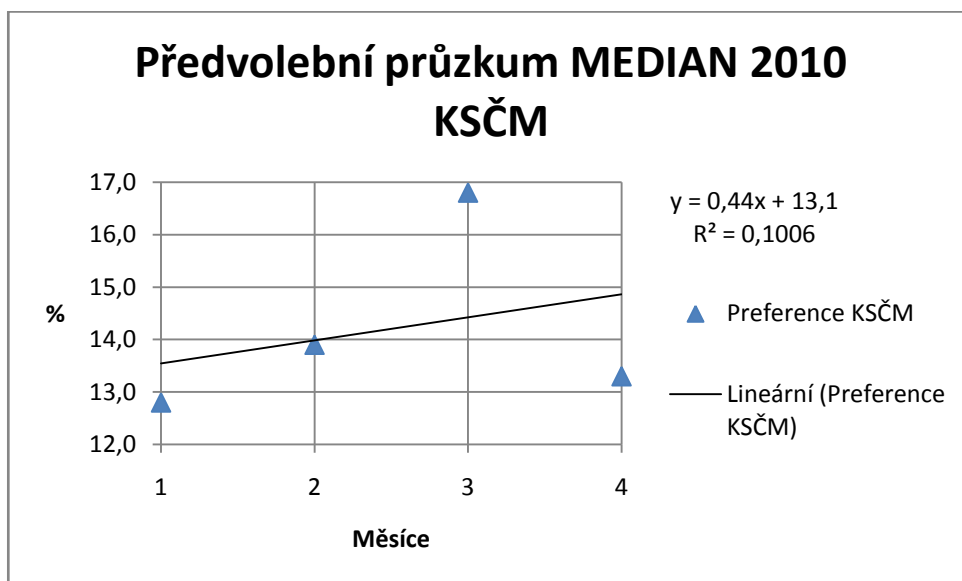
Graf 2.4.3.1-2

Vlastní graf na základně informací z tabulky 2.4.3-1

V odhadech strany KSČM se $R^2 = 0,1006$. Závislost je extrémně slabá.

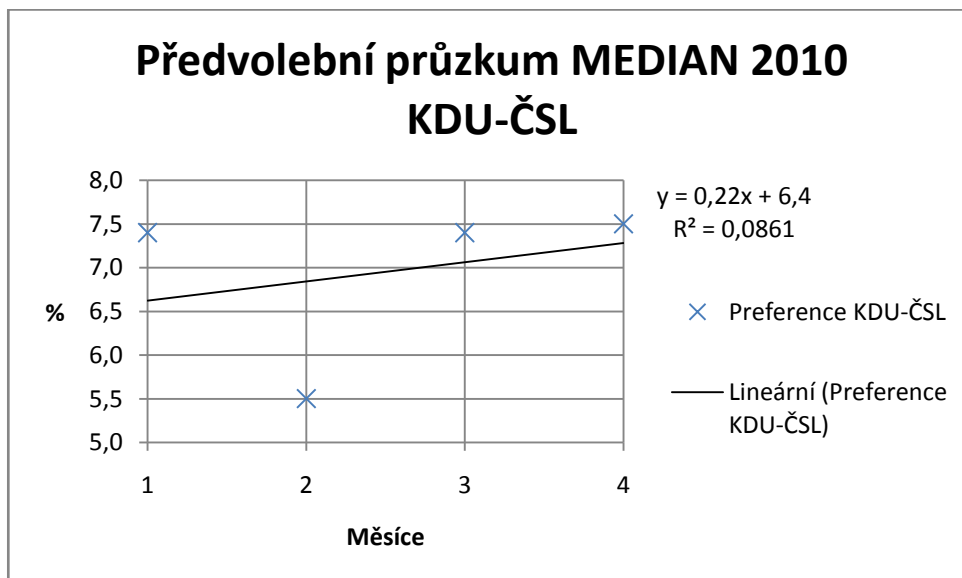
Graf 2.4.3.1-3

Vlastní graf na základně informací z tabulky 2.4.3-1

KDU-ČSL má rostoucí tendenci preferencí, ale závislost je extrémně slabá. Preference strany jsou nestabilní.

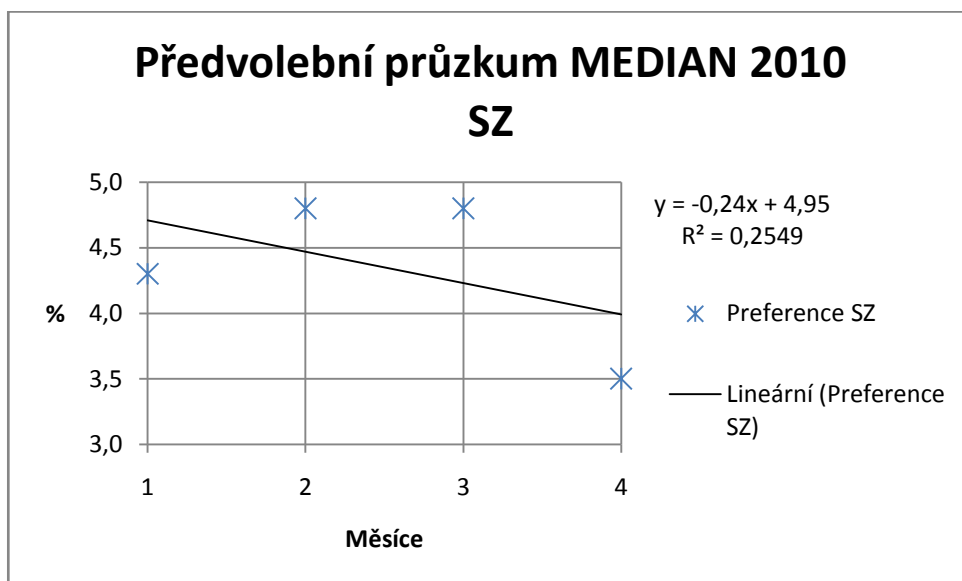
Graf 2.4.3.1-4

Vlastní graf na základně informací z tabulky 2.4.3-1

SZ měla klesající tendenci ve svých preferencích v roce 2010. Koeficient závislosti R^2 je roven 0,2549, extrémně slabá závislost.

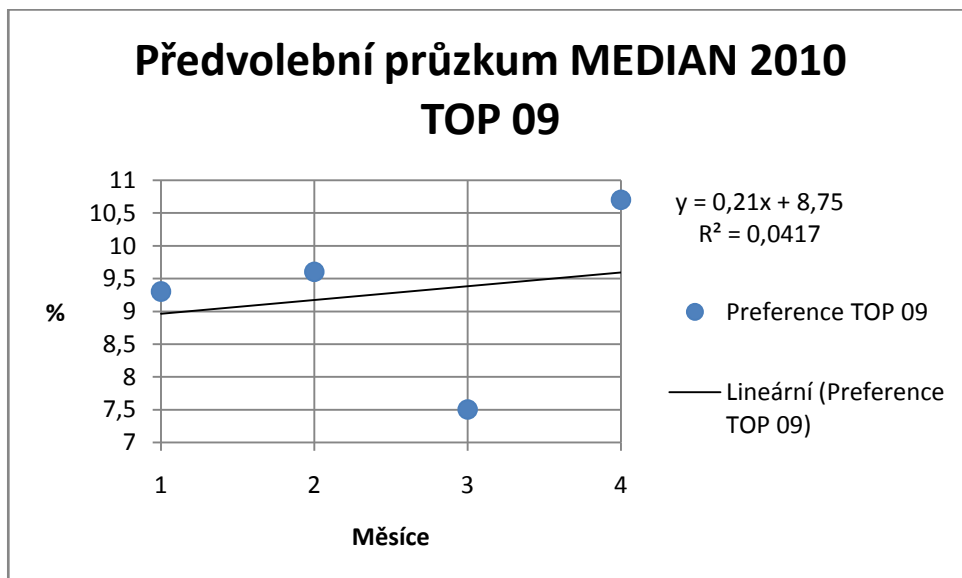
Graf 2.4.3.1-5

Vlastní graf na základně informací z tabulky 2.4.3-1

TOP 09 zde byla rostoucí tendence v preferencích strany, ale $R^2 = 0,0417$. Naprosto nevyhovující závislost pro určení dalšího vývoje.

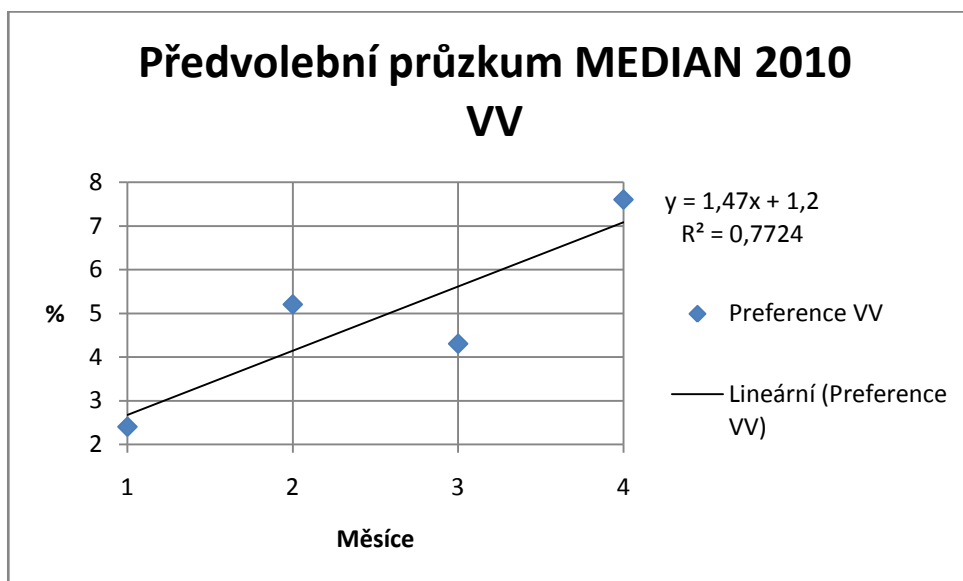
Graf 2.4.3.1-6

Vlastní graf na základně informací z tabulky 2.4.3-1

VV zde byla rostoucí tendence u preferencí. $R^2 = 0,7724$, tedy významná závislost, nicméně ne tak těsná závislost jako třeba u agentury CVVM.

Graf 2.4.3.1-7

Vlastní graf na základně informací z tabulky 2.4.3-1

Tabulka 2.4.3.1-1

Strana	Předvolební průzkum STEM 2010		
	Preference		Koeficient těsnosti (R ²)
	b	a	
ODS	28,65	-2,59	0,7479
ČSSD	36,15	-2,49	0,6503
KSČM	13,10	0,44	0,1006
KDU-ČSL	6,40	0,22	0,0861
SZ	4,95	-0,24	0,2549
TOP 09	8,75	0,21	0,0417
VV	1,20	1,47	0,7724

Vlastní tabulka z informací z grafů 2.4.3.1-1 až 7

2.5 Výsledky voleb 2010

Do této chvíle byly porovnávány předvolební průzkumy mezi sebou. Nyní je čas na výsledky voleb a jejich srovnání s předvolebními průzkumy, které byly dělány před jejich konáním.

V tabulce 2.5-1 jsou uvedeny výsledky voleb společně s předvolebními průzkumy tří agentur. Údaje agentur jsou opět, stejně jako v podkapitole Výsledky voleb 2006, průměrné hodnoty z jednotlivých měsíců.

Podívejme se nejprve na stranu ODS, v tabulce je uvedena na prvním místě. Ve volbách získala 20,22 % hlasů. CVVM odhadovala 22,6 %, STEM 20,3 % a MEDIAN 22,2 %. STEM svým odhadem byla nejbližší. ČSSD získala 22,08 % hlasů, CVVM odhadovala 30,7 %, STEM 28 % a MEDIAN 29,9 %. Opět STEM je agenturou, která nejlépe odhadla výsledek voleb. V tomto případě výsledek není tak přesný jako u strany ODS, protože zde se liší o celá procenta. U ODS se lišila jen o 0,1 %. KSČM získala ve volbách 11,27 % a opět se svým odhadem nejvíce přibližuje STEM se svými 11,1 %. I zde se liší pouze o desetiny %. V dalším případě (KDU-ČSL) máme procentní shodu. Kdybychom výsledek voleb 4,39 % zaokrouhlili na 4,4 %, shodoval by se s předvolebním průzkumem agentury STEM. Preference Strany zelených sice nebyly tak přesné jako u KDU-ČSL, ale také zde se STEM nejvíce shoduje. Preference TOP 09 byly u všech agentur mnohem nižší, než strana ve skutečnosti ve volbách získala. Z výsledků plyne, že agenturou, která měla nejlepší odhad, nebyla STEM, ale CVVM s 12,2 %. VV s preferencemi na tom byly podobně jako TOP 09, také ve volbách získaly více hlasů, než agentury zveřejňovaly. I zde se nejvíce výsledkům voleb přibližovala CVVM.

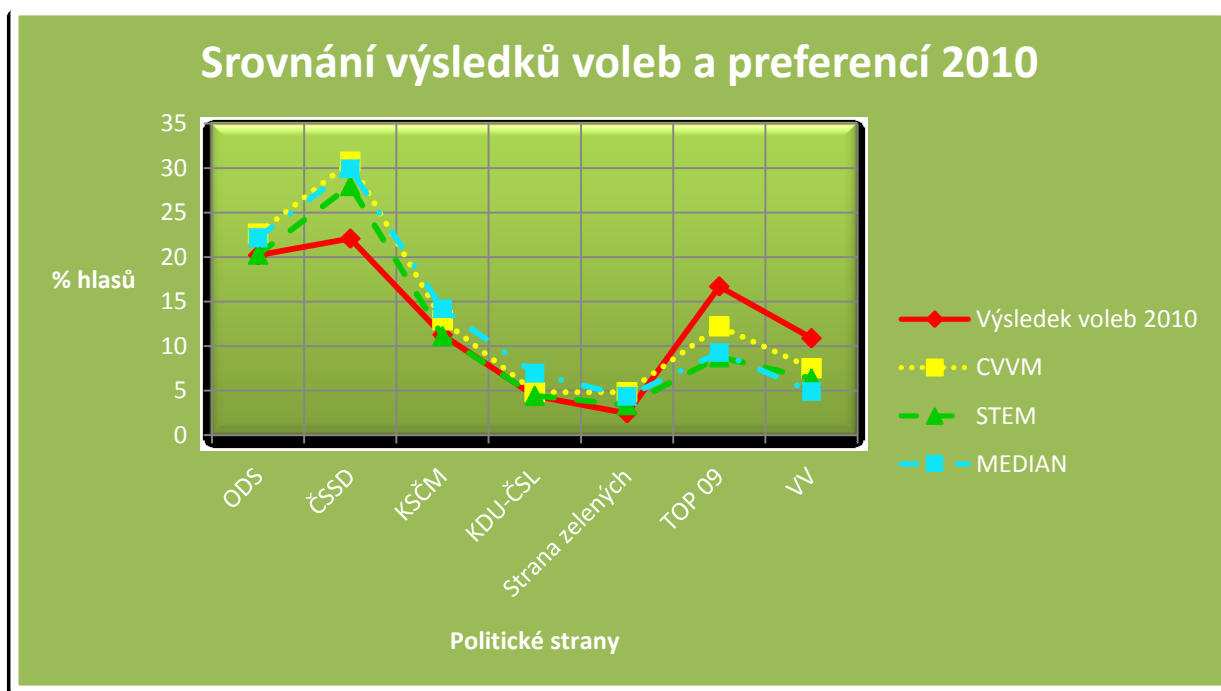
Z čísel jasně vyplývá, že nejspolehlivější agenturou, až na výjimku u dvou stran, je STEM. Při pohledu na graf 2.5-1 vidíme, že křivky jednotlivých agentur mají podobný průběh. Agentury se netrefily v přesnosti na procenta, ale v poměru preferencí. Vidíme, že tam kde dosažená procenta ve volbách rostla, rostly i odhady agentur, tam kde klesala, klesaly i odhady agentur.

Tabulka 2.5-1

Výsledky voleb 2010		Průměry preferencí v %		
Politické strany	%	CVVM	STEM	MEDIAN
ODS	20,22	22,6	20,3	22,2
ČSSD	22,08	30,7	28,0	29,9
KSČM	11,27	12,9	11,1	14,2
KDU-ČSL	4,39	4,8	4,4	7,0
Strana zelených	2,44	4,8	3,4	4,4
TOP 09	16,7	12,2	8,7	9,3
VV	10,88	7,5	6,4	4,9

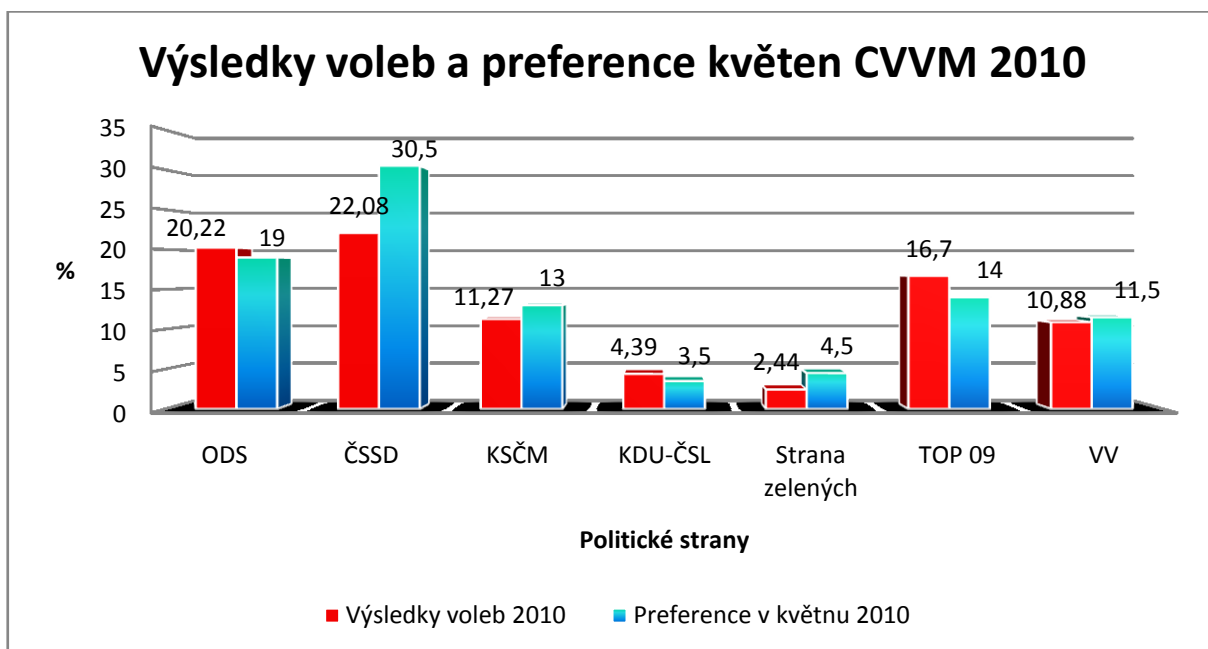
Vlastní tabulka z informací z: [36] a tabulek 2.4.1-1, 2.4.2-1 a 2.4.3-1

Graf 2.5-1

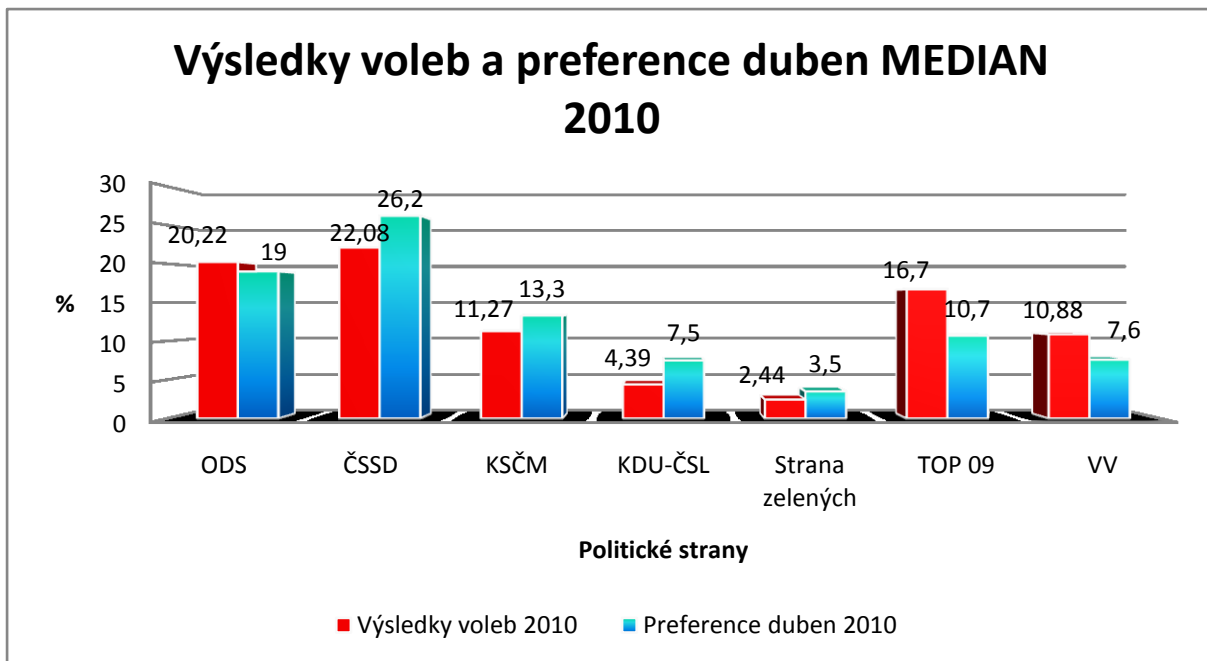
Vlastní graf z informací z tabulky 2.5-1

Graf 2.5-2

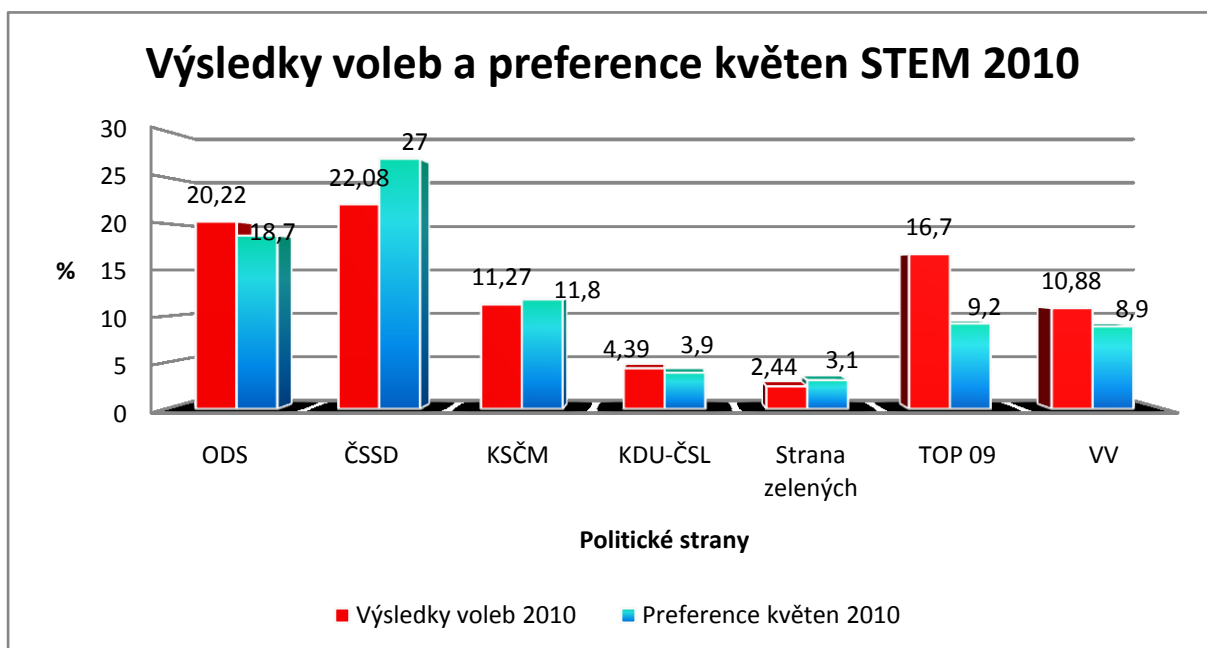
Vlastní graf z informací z tabulky 2.5-1 a 2.4.1-1

Graf 2.5-3

Vlastní graf z informací z tabulky 2.5-1 a 2.4.3-1

Graf 2.5-4

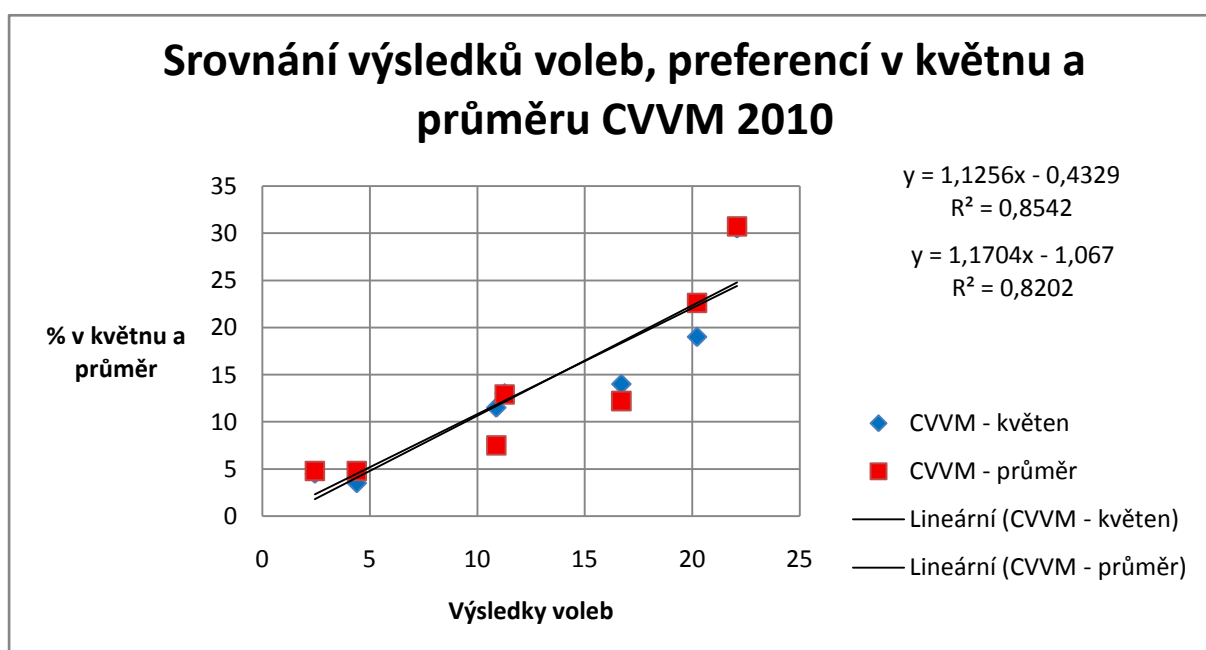
Vlastní graf z informací z tabulky 2.5-1 a 2.4.2-1

2.5.1 Regresní analýza

Graf 2.5.1-1 obsahuje květnové preference stran, průměr preferencí za pět měsíců před volbami a výsledky voleb. Modré kosočtverce značí společný bod pro volby a květnové preference. Červené čtverce značí bod pro volby a průměr za pět měsíců.

Provedená Regresní analýza prokázala téměř extrémní závislost svým Koeficientem těsnosti. R^2 u květnových preferencí a voleb vyšlo 0,8542 a u průměru a voleb 0,8202. Z toho plyne, že z tohoto předvolebního průzkum se dá usuzovat, jak dopadnou volby.

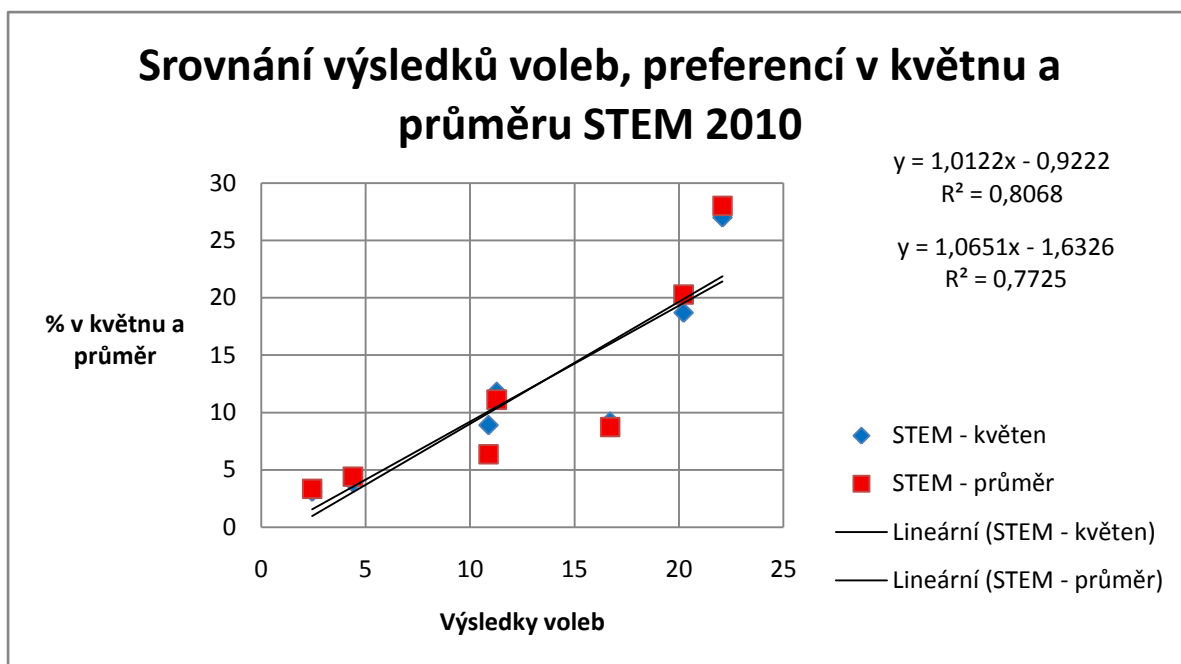
Graf 2.5.1-1

Vlastní graf z informací z tabulky 2.5-1 a 2.4.1-1

Graf 2.5.1-2 je stejný jako předchozí, pouze udělaný s agenturou STEM. R^2 pro preference v květnu a výsledky voleb je 0,8068 a pro průměr a výsledky voleb 0,7725. Závislost je u obou koeficientů menší než u CVVM. Ale ještě pořád by se mohlo tvrdit, že předvolební průzkum předpovídá výsledek voleb.

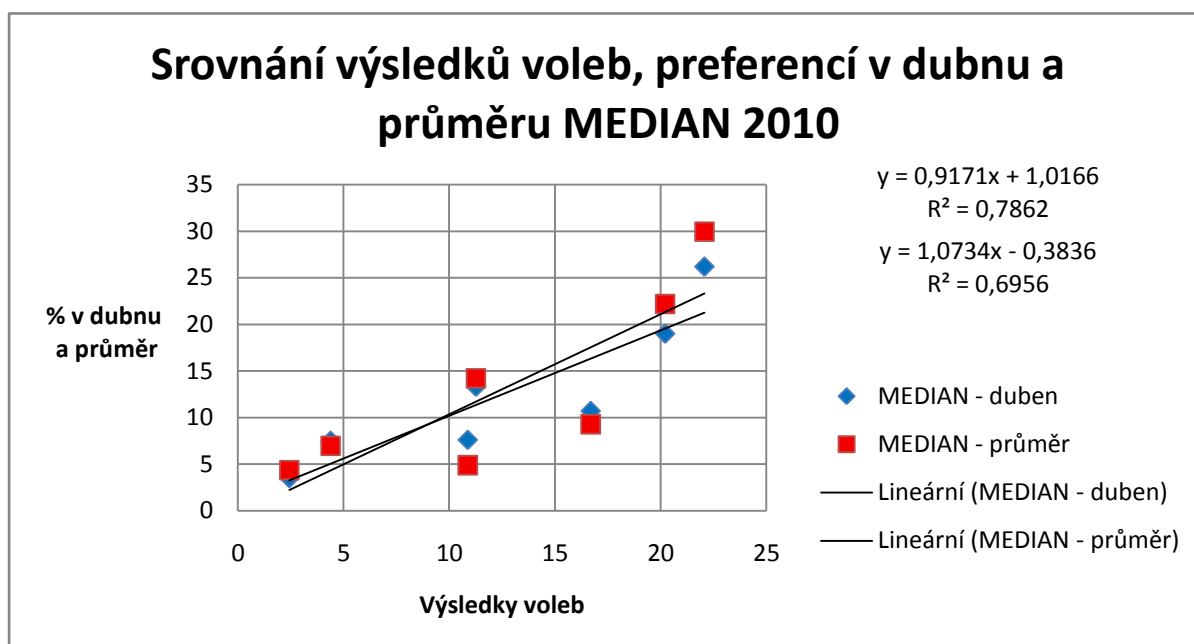
Graf 2.5.1-2

Vlastní graf z informací z tabulky 2.5-1 a 2.4.2-1

I graf 2.5.1-3 je stejný jako předchozí. Liší se pouze agenturou MEDIAN. Koefficient těsnosti pro duben a volby je roven 0,7862 a pro průměr a volby 0,6956. Závislost mezi naměřenými hodnotami je ještě menší.

Graf 2.5.1-3

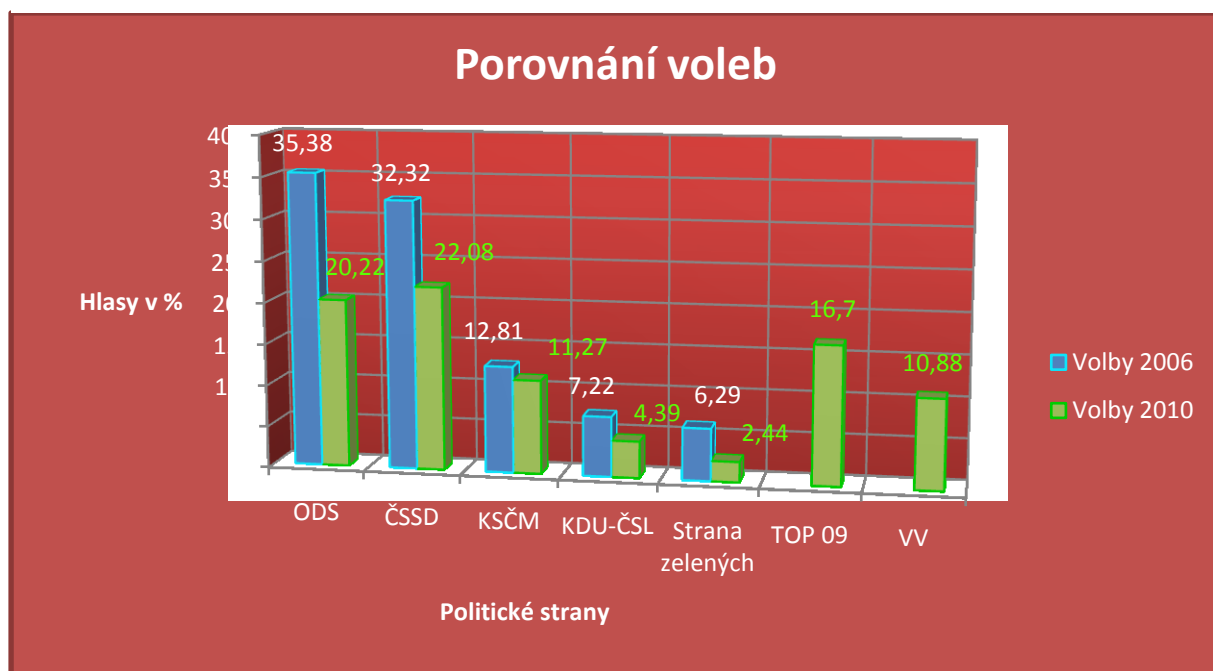
Vlastní graf z informací z tabulky 2.5-1 a 2.4.3-1

3 Porovnání voleb 2006 a 2010

Vzhledem k tomu, že v této práci jsou rozebírány volby 2006, 2010 a jejich předvolebním průzkumy, je nezbytné porovnat výsledky voleb mezi sebou.

Modré sloupky v grafu 3-1 znázorňují volby 2006 a zelené volby 2010. Prvním dvěma nejsilnějším stranám v Poslanecké sněmovně klesl počet hlasů o velký počet procent. Může to být způsobeno tím, že hlasy, které by připadly ODS a ČSSD, připadly nově vzniklým stranám TOP 09 a VV. KSČM nezaznamenala nějak výrazný propad hlasů, v porovnání s ostatními stranami je na tom nejlépe. KDU-ČSL a Strana zelených se do Poslanecké sněmovny, v roce 2010 vůbec nedostaly. Můžeme říct, že jejich místa byla nahrazena TOP 09 a VV.

Graf 3-1

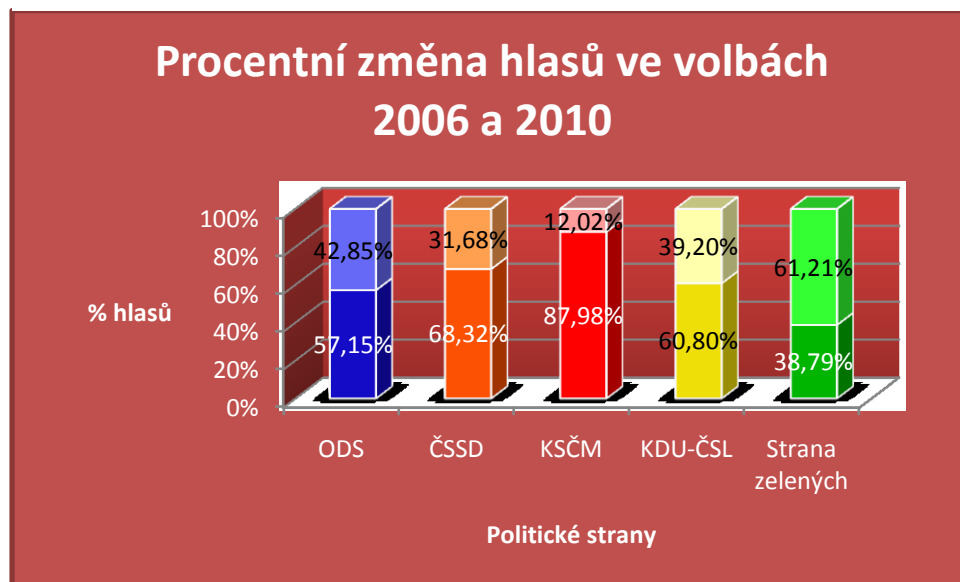

Vlastní graf na základně informací z tabulky 2.3-1 a 2.5-1

Graf 3-1 Porovnání voleb znázorňuje procento získaných hlasů stranou v roce 2006 a 2010. Graf 3-2 Procentní změna hlasů ve volbách 2006 a 2010 zobrazuje o kolik procent z celku (za celek se bere rok 2006) se zvýšily či snížily získané hlasy oproti roku 2010. Jinak řečeno jde o poměr hlasů 2006 a 2010. V našem případě u každé z pěti stran došlo k poklesu

hlasů, které jsou vyznačeny horní částí každého sloupce. Strany TOP 09 a VV zde nefigurují, protože jejich existence se datuje až u voleb 2010.

Graf 3-2

Vlastní graf na základně informací z tabulky 2.3-1 a 2.5-1

3.1 Průměr odchylek výsledků voleb od preferencí

3.1.1 Rok 2006

Byly provedeny rozdíly výsledků voleb, u jednotlivých stran a volebních preferencí v květnu, které zaznamenaly agentury. Následně byl proveden průměr odchylek u každé agentury zvlášť. Nejspolehlivější je agentura s nejmenším průměrem odchylek. V tabulce vidíme, že zde máme shodu u agentury CVVM a STEM, obě mají shodně 0,504. Oproti nim, FACTUM dosáhla průměru 5,724, tento údaj je daleko za průměrem ostatních.

Nejlepší předvolební průzkum provedly agentury CVVM a STEM. Odchylka je shodná a pohybuje se pod 1,0, což je určitě přesnější než hodnota 5,724.

Tabulka 3.1.1-1

Průměr odchylek preferencí v květnu 2006 od výsledků voleb 2006						
Politické strany	ODS	ČSSD	KSČM	KDU- ČSL	Strana zelených	
Výsledky voleb	35,38	32,32	12,81	7,22	6,29	
Květen						
CVVM	32,00	28,00	15,50	5,50	10,50	
STEM	32,00	28,00	15,50	5,50	10,50	
FACTUM	18,70	19,50	12,00	5,80	9,40	
Rozdíl voleb a průzkumů						Průměr
CVVM	3,38	4,32	-2,69	1,72	-4,21	0,504
STEM	3,38	4,32	-2,69	1,72	-4,21	0,504
FACTUM	16,68	12,82	0,81	1,42	-3,11	5,724

Vlastní tabulka z informací z tabulky 2.2.2-1, 2.2.3-1, 2.2.4-1 a 2.3-1

3.1.2 Rok 2010

I zde byl stejný postup jako v roce 2006, s tím rozdílem, že místo pěti stran máme stran sedm. V odchylkách vyšly záporné hodnoty, ty však nemají vliv, rozhodující jsou absolutní hodnoty. Agentura MEDIAN průzkum neprovedla v květnu, její poslední průzkum se týkal dubna, proto je zde uveden duben místo května.

Pro rok 2010 se žádná z průměru odchylek nerovná. Nejmenší absolutní hodnotu má agentura MEDIAN a to 0,03. Tato hodnota vypovídá o tom, že agentura měla nejlepší výsledky předvolebních průzkumů. Naopak nejhorší výsledky měř CVVM s číslem 1,15.

Tabulka 3.1.2-1

Průměr odchylek preferencí v květnu 2010 od výsledků voleb 2010								
Politické strany	ODS	ČSSD	KSČM	KDU- ČSL	Strana zelených	TOP 09	VV	
Výsledky voleb	20,22	22,08	11,27	4,39	2,44	16,70	10,88	
Květen								
CVVM	19,00	30,50	13,00	3,50	4,50	14,00	11,50	
STEM	18,70	27,00	11,80	3,90	3,10	9,20	8,90	
Duben								
MEDIAN	19,00	26,20	13,30	7,50	3,50	10,70	7,60	
Rozdíl voleb a průzkumů								Průměr
CVVM	1,22	-8,42	-1,73	0,89	-2,06	2,70	-0,62	-1,15
STEM	1,52	-4,92	-0,53	0,49	-0,66	7,50	1,98	0,77
MEDIAN	1,22	-4,12	-2,03	-3,11	-1,06	6,00	3,28	0,03

Vlastní tabulka na základě informací z tabulky 2.4.1-1, 2.4.2-1, 2.4.3-1 a 2.5-1

Závěr

Cílem mé práce bylo analyzovat spolehlivost prognóz voleb v ČR pro dvě volební období. Byly uvedeny předvolebním průzkumy agentur CVVM, STEM, FACTUM a MEDIAN. Analýza pro rok 2006 není provedena tak důkladně, jako v roce 2010. Důvodem je omezený rozsah práce. Vzhledem k aktuálnosti bylo rozumnější udělat důkladnější analýzu pro rok 2010.

Z průzkumů pro rok 2006 vyplynulo, že předvolební průzkumy opravdu mohou napovědět výsledek voleb do Poslanecké sněmovny. V grafu 2.3-1 se o tom můžeme přesvědčit. Průměrná hodnota zjištěných procent během předvolebního období zcela přesně nekopírovala výsledná procenta ve volbách, ale na druhou stranu průběh jednotlivých křivek v grafu, u jednotlivých agentur, byl podobný jako průběh křivky výsledků voleb.

Pro rok 2006 byly použity údaje agentur CVVM, STEM a FACTUM. Bylo zkoumáno, která z uvedených agentur měla nejspolehlivější předpovědi. Toto zjištění bylo prováděno prostřednictvím průměrů odchylek průzkumů od výsledků voleb. Porovnávaly se výsledky voleb s posledním měřicím, ve kterém bylo prováděno předvolební šetření preferencí, tedy s květnem. Tabulka 3.1.1-1 znázorňuje zjištěný výsledek. Ze tří agentur získaly dvě stejný průměr odchylek a to konkrétně CVVM a STEM, jejich výsledky se rovnaly 0,504. FACTUM byla daleko za nimi s odchylkou 5,724. Bylo zjištěno, že v roce 2006 byly nejspolehlivějšími agenturami CVVM a STEM.

Pro rok 2010 byly použity informace z agentur CVVM, STEM a MEDIAN. Z regresních analýz provedených pro každou stranu zvlášť vyšlo, že závislost zjištěných preferencí v jednotlivých měsících byla mnohdy velmi slabá. To znamená, že voliči byli nestabilní ve svých preferencích. Jen u strany VV byla závislost velmi silná s rostoucím trendem, což nasvědčuje dobře vedené předvolební kampani. V jiných případech byla závislost sice velmi silná, ale s klesajícím trendem, což není žádoucí pro danou politickou stranu.

V grafu 2.5-1 byly porovnány průměry preferencí v roce 2010 pro měsíce před volbami a výsledkem voleb. I zde měly preference přibližně stejný vývoj, jako byl výsledek voleb. Vývoj byl stejný, ale procenta se lišily.

Velmi důležitým grafem byly grafy 2.5.1-1 až 2.5.1-3. Zde se zjišťovala závislost mezi průměry preferencí, květnovými preferencemi a volebními výsledky. Jednotlivé grafy byly

vytvořeny pro jednotlivé agentury. Téměř extrémní závislost byla prokázána pro tato data. U agentury CVVM byly koeficienty těsnosti pro květen a výsledky voleb 0,8542 a pro průměr a výsledky voleb 0,8202. U zbylých dvou agentur koeficienty těsnosti byly nižší, tudíž CVVM měla nejlepší odhady. Čím vyšší koeficient těsnosti, tím spíše se dá předpokládat, že daná agentura má spolehlivé předpovědi.

Regresní analýza prokázala, že nejlepší předpovědi měla agentura CVVM. Tabulka 3.1.2-1 shrnuje průměry odchylek výsledů voleb a preferencí naměřených v posledním měsíci, ve kterém agentura provedla průzkum. V tabulce měla nejmenší odchylku, tedy nejlepší předpovědi byly u agentury MEDIAN. Naopak největší odchylku měla CVVM.

Pro zajímavost bylo provedeno porovnání voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2006 a 2010. Toto porovnání bylo vyjádřeno grafem 3-1. Procenta, kterých strany dosáhly v roce 2006, značně poklesly v roce 2010 u stran ODS, ČSSD, KDU-ČSL a SS. Pokles je způsoben nově vzniklými stranami v roce 2010, TOP 09 a VV.

Pro stranu ODS byl pokles v procentech 42,85, pro ČSSD 31,68, pro KSČM 12,02, pro KDU-ČSL 39,20 a pro SS 61,21. Pro strany KDU-ČSL a SS pokles hlasů znamenal konec působnosti v Poslanecké sněmovně České republiky.

Závěr je tedy, že z předvolebních průzkumů se dá předvídat, jaký bude výsledek voleb. Ale zkusme si představit, že jsme politickou stranou s určitým volebním programem. Necháme si vypracovat průzkum pro první dva měsíce. Zjistíme, že nejsme oblíbení a na základě toho bychom změnily svůj volební program. Toto je nelogické, kdybychom se tak chovali, byly bychom nevěrohodní. Tudíž nám zbude pouze ta možnost, že zesílíme předvolební kampaň.

Nejvěrohodnějším měsícem pro předpověď voleb je měsíc květen. Avšak měsíc před volbami strany již nemají čas na změnu svých volebních kampaní.

Prvým cílem práce byl obecný popis volebních systémů, který byl naplněn v kapitole 1. Dalším cílem bylo získat, zpracovat a analyzovat informace o předvolebních průzkumech a výsledcích voleb a následně určit, zda se z předvolebních průzkumů dá předpovědět, jak dopadnou volby. Druhý cíl byl splněn v kapitolách 2 a 3.

Zdroje:

- [1] ANDĚL, J. *Matematická statistika*. Praha Bratislava: Státní nakladatelství technické literatury Alfa, 1978. 346 stran.
- [2] BECK, U. *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně*. Vydání první, Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. 431 stran. ISBN 80-86429-32-6.
- [3] CABADA, L., ŽENÍŠEK, M. *Smišené volební systémy*. Vydání první. Aleš Čeněk, Dobrá voda u Pelhřimova, 2003. 156 s. ISBN 80-86473-44-9.
- [4] CABADA, L., DVOŘÁKOVÁ, V. a kol. *Komparace politických systémů III*. Vydání první, Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. 252 stran. ISBN 80-245-0066-3.
- [5] FOTR, J. a kol. *Manažerské rozhodování: postupy, metody a nástroje*. Vydání první, Praha: Ekopress, 2006. 409 stran. ISBN 80-86929-15-9.
- [6] HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4., aktualizované vydání, Praha: C. H. Back, 2005. 709 stran. ISBN 80-7179-891-6.
- [7] KLÍMA, K. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. 2., přepracované a doplněné vydání, Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 424. ISBN 80-7357-179-X.
- [8] KOLOČKA, V. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha: Aleko, 1991. ISBN 80-85341-11-5.
- [9] KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Vydání první, Praha: Professional Publishing, 2006. 481 stran. ISBN 80-86946-01-0.
- [10] KUBANOVÁ, J. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. Bratislava: Statis, 2003. 247 stran. ISBN 80-85659-31-X.
- [11] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení. Mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence*. Vydání první. Univerzita Karlova v Praze: Karolinum, 2008. 160 s. ISBN 978-80-246-1523-3.
- [12] FIALA, Petr. *Skupinové rozhodování*. Vydání první. Vysoká škola ekonomická v Praze, 1997. 193 stran. ISBN 80-7079-044-X.
- [13] SAMUELSON, P., A., NORDAHLUS, W., D. *Ekonomie*. Vydání první, Praha 1991, Nakladatelství Svoboda. 1011 stran. ISBN 80-205-0192-4.
- [14] SMEJKAL, V., RAIS, K. *Řízení rizik*. 2., aktualizované a rozšířené vydání, Praha: Grada, 2006. 296 stran. ISBN 80-247-1667-4.
- [15] SYLLOVÁ, J. *Parlament České republiky*. 2., podstatně přepracované vydání, Praha: Linde 2008. 477 stran. ISBN 978-80-7201-689-4.

- [16] ŠARADÍN, P. *Politické kampaně, volby a politický marketing*. Vydání první, Olomouc: Periplum, 2007. 142 stran. ISBN 978-80-86624-36-5.
- [17] ŠEDO, J. *Volební systém postkomunistických zemí*. Vydání první, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 419 stran. ISBN 978-80-7325-137-6.
- [18] VODIČKA, K., CABADA, L. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 2., aktualizované a rozšířené vydání, Praha: Portál, 2007. 374 stran. ISBN 978-80-7367-337-6.

Prameny práva

- [1] *Česká republika. Zákon ze dne 27. září 1995 o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších předpisů. Sbírka zákonů, Česká republika* [online]. 1995, [cit. 2011-04-2]. Částka 65, s. 3530-3560. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1995/1995.html>>. ISSN 1211-1244.

Internetové zdroje

- [1] *Centrum pro výzkum veřejného mínění - Kdo jsme* [online]. [cit. 2011-04-2]. Dostupný z World Wide Web: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=kdojsme>>.
- [2] *Faktum Invenio – O nás* [online]. [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.factum.cz/o-nas.html>>
- [3] *Faktum Invenio – Volební prognóza* [online]. 2006-01-26 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.factum.cz/173_volebni-prognoza>.
- [4] *Faktum Invenio – Volební prognóza* [online]. 2006-03-06 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.factum.cz/184_volebni-prognoza>.
- [5] *Faktum Invenio – Volební prognóza* [online]. 2006-04-18 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.factum.cz/192_volebni-prognoza>.
- [6] *Faktum Invenio – Volební prognóza* [online]. 2006-05-12 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.factum.cz/198_volebni-prognoza>.
- [7] JANEČEK, A. *Median – Volební model, stranické preference, vývoj voličských preferencí* [online]. 2010-01 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.median.cz/docs/preference_2010_01.pdf>.

- [8] JANEČEK, A. *Median – Volební model, stranické preference, vývoj voličských preferencí* [online]. 2010-02 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.median.cz/docs/preference_2010_02.pdf>.
- [9] JANEČEK, A. *Median – Volební model, stranické preference, vývoj voličských preferencí* [online]. 2010-03 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.median.cz/docs/preference_2010_03.pdf>.
- [10] JANEČEK, A. *Median – Volební model, stranické preference, vývoj voličských preferencí* [online]. 2010-04 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.median.cz/docs/preference_2010_04.pdf>.
- [11] KUNŠTÁT, D. *Stranické preference v lednu 2006* [online]. 2006-02-02 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=1&offset=&shw=100557>>.
- [12] KUNŠTÁT, D. *Stranické preference v únoru 2006* [online]. 2006-03-01 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=1&offset=&shw=100561>>.
- [13] KUNŠTÁT, D. *Stranické preference v březnu 2006* [online]. 2006-03-24 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=1&offset=&shw=100565>>.
- [14] KUNŠTÁT, D. *Stranické preference v dubnu 2006* [online]. 2006-04-2 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=1&offset=&shw=100574>>
- [15] KUNŠTÁT, D. *Stranické preference v květnu 2006* [online]. 2006-05-19 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=1&offset=&shw=100583>>
- [16] KUNŠTÁT, D. *Stranické preference a volební model v lednu 2010* [online]. 2010-01-27 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=1&offset=&shw=100999>>

- [17] KUNŠTÁT, D. *Stranické preference a volební model v únoru 2010* [online]. 2010-02-18 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=1&offset=&shw=101009>>
- [18] KUNŠTÁT, D. *Stranické preference a volební model v březnu 2010* [online]. 2010-03-17 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=1&offset=&shw=101023>>
- [19] KUNŠTÁT, D. *Stranické preference a volební model v dubnu 2010* [online]. 2010-04-21 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=1&offset=&shw=101031>>
- [20] KUNŠTÁT, D. *Stranické preference a volební model v květnu 2010* [online]. 2010-05-19 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=1&offset=&shw=101038>>
- [21] *Median – Historie agentury* [online]. [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.median.cz/index.php?lang=cs&page=5&sub=1>>.
- [22] *Středisko empirických výzkumů – O firmě* [online]. [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/staticpages/ofirme-stem-se-predstavuje>>.
- [23] *Středisko empirických výzkumů – Stranické preference* [online]. 2006-01-18 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1049>>.
- [24] *Středisko empirických výzkumů – Stranické preference* [online]. 2006-02-16 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1056>>.
- [25] *Středisko empirických výzkumů – Stranické preference* [online]. 2006-03-17 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1062>>.
- [26] *Středisko empirických výzkumů – Stranické preference* [online]. 2006-04-19 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1075>>.
- [27] *Středisko empirických výzkumů – Stranické preference* [online]. 2006-05-22 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1081>>.
- [28] *Středisko empirických výzkumů - Stranické preference - leden 2010* [online]. 2010-01-19 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1904>>.

- [29] *Středisko empirických výzkumů, Stranické preference - únor 2010* [online]. 2010-02-14 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/2118>>.
- [30] *Středisko empirických výzkumů, Stranické preference - březen 2010* [online]. 2010-03-16 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1935>>.
- [31] *Středisko empirických výzkumů, Stranické preference - duben 2010* [online]. 2010-04-16 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1937>>.
- [32] *Středisko empirických výzkumů, Stranické preference - květen 2010* [online]. 2010-05-17 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1947>>.
- [33] SÁLUSOVÁ, D. *Český statistický úřad – Česká republika v číslech 2010* [online]. 2010-12-10 [cit. 2011-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1409-10>>.
- [34] *Volební preference – Archiv voleb* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.volebni-preference.cz/archiv/>>.
- [35] *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 2. - 3.6.2006* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>>.
- [36] *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>>.